

สารนิพนธ์

เรื่อง การศึกษาสัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน101 เมืองฮอยอัน

โดย

นางสาว ญัฐกานต์ เลิศผดุงวิทย์
รหัสนักศึกษา 05580724

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารนิพนธ์

เรื่อง การศึกษาสัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน101 เมืองฮอยอัน

โดย

นางสาว ณัฐกานต์ เลิศผดุงวิทย์

รหัสนักศึกษา 05580724

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ชื่อเรื่องสารนิพนธ์	การศึกษาสัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน101 เมืองฮอยอัน
ผู้เขียน	นางสาว ณัฐกานต์ เลิศผดุงวิทย์
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	อาจารย์ นวัต เลิศแสวงกิจ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษาสัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน101 เมืองฮอยอัน” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสัญลักษณ์มงคลต่างๆ ภายในบ้านตันกี (Tan Ky) เมืองฮอยอัน โดยมีวิธีการศึกษาจากลวดลายที่ปรากฏภายในบ้านตันกีที่มีความสอดคล้องกับคติความเชื่อแบบจีน

ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากชาวจีนเป็นชนชาติที่เข้ามาปกครองและติดต่อกับชาวเวียดนามมาเป็นเวลายาวนาน จึงมีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จาก บ้านโบราณ 101 เมืองฮอยอัน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมร่วมระหว่างชาวจีนและเวียดนาม ภายในตกแต่งด้วยไม้แกะสลักเป็นลายมงคลความคติในลัทธิเต๋าและค่านิยมของจีน เช่น ดอกเบญจมาศ หรือ ฉวางโซ่วฮวาในภาษาจีน หมายถึง ดอกไม้อายุยืน, น้ำเต้า, ฟักและแตง หรือเตย์เหมียนเหมียน แปลว่าแตงใหญ่และเล็กเชื่อมติดต่อกัน ซึ่งนัยหมายถึงอวยพรให้มีลูกหลานมากมาย เป็นต้น

คำสำคัญ: สัญลักษณ์มงคล, บ้านตันกี, บ้าน101, ฮอยอัน

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องการศึกษาการศึกษาสัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน 101 เมืองฮอย อันเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

สารนิพนธ์ชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจากอาจารย์ นวัต เลิศแสวงกิจ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้สละเวลาอันมีค่ากรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้ เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ และครอบครัว ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจตลอดการดำเนินวิจัยและให้การ สนับสนุนในทุกเรื่องจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนทุกคนที่ให้ คำปรึกษา ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จเป็นสารนิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่มอบความรู้และ คำแนะนำให้แก่ผู้ทำวิจัยตลอดระยะเวลา 4 ปี จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี หากสาร นิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ณัฐกานต์ เลิศผดุงวิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตการศึกษา.....	6
2 หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์.....	10
เอกสารเกี่ยวกับศิลปะ.....	15
เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อและปรัชญาตะวันออก.....	20
3 ประวัติศาสตร์เวียดนามในความสัมพันธ์กับจีน.....	24
ประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน.....	26
บ้านตันกี เลขที่ 101 (Old House No.101).....	28
รูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านตันกี เลขที่ 101.....	28
4 วิเคราะห์สัญลักษณ์มงคลจีนและศิลปะในบ้านตันกี.....	30
ลวดลายในศิลปะจีน	31
สัญลักษณ์จากธรรมชาติ	31
ลวดลายจากสัญลักษณ์อักษรจีน.....	39
ลวดลายสัญลักษณ์มงคลอื่นๆ.....	40
ลวดลาย เรขาคณิต.....	40
ลวดลายสัญลักษณ์และศิลปะมงคลในบ้านตันกี.....	41
5 สรุปผลการศึกษา.....	52
บรรณานุกรม.....	53

ประวัติผู้วิจัย.....	55
----------------------	----

สารบัญภาพ

ภาพ ที่		หน้า
1	ผู้ทำวิจัยกับหน้าบ้านตึก101.....	29
2	ลายไม้แกะสลักเพดานห้อง.....	42
3	ป้ายไม้หน้าบ้าน.....	43
4	ป้ายชื่อบ้านหน้าบ้าน.....	44
5	ชุดโต๊ะไม้รับแขก.....	45
6	โต๊ะไม้รับแขกอีกชุดหนึ่ง.....	46
7	ชื่อไม้สามเหลี่ยมแกะสลัก.....	47
8	ศาลเจ้ากลางบ้าน.....	48
9	ตู้ไม้แสดงสินค้าในบ้าน.....	49
10	ฉากไม้กั้นห้องในบ้าน.....	50
11	ฉากไม้กั้นห้องในบ้านอีกห้อง.....	51
12	ช่องลมไม้ในบ้าน.....	52
13	ระเบียงไม้นอกบ้าน.....	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เมืองโบราณฮอยอัน หนึ่งในมรดกโลกทางวัฒนธรรมของประเทศเวียดนาม เมืองโบราณฮอยอันเป็นตัวอย่างวัฒนธรรมที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นอย่างดีของท่าเรือการค้าระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 15 ถึงศตวรรษที่ 19 รูปแบบศิลปะและวัฒนธรรมจากอาคารและแผนงานรวมทั้งข้าวของเครื่องใช้ต่างๆตามท้องถนนและในพิพิธภัณฑ์ต่างๆภายในเมืองสะท้อนให้เห็นถึงสะท้อนถึงอิทธิพลของชนพื้นเมืองและต่างชาติที่ผสมผสานกันจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของที่นี่

เมืองฮอยอัน หรือ โฮยอัน อยู่ห่างจากเมืองท่าดานังทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนริมฝั่งของแม่น้ำทูโบน ห่างจากชายฝั่งทะเลเข้ามาตอนในระยะทางเพียงไม่กี่กิโลเมตร เป็นเมืองเก่าโบราณขนาดเล็กริมฝั่งทะเลจีนใต้ทางตอนกลางของประเทศเวียดนาม ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดกว๋างนาม มีประชากรอาศัยอยู่ราว 80,000คน ซึ่งด้วยทำเลที่ตั้งอยู่ห่างจากทะเลไม่มากนัก ประกอบกับมีแม่น้ำทูโบน ไหลผ่าน และเป็นแม่น้ำสำคัญที่เชื่อมต่อเมืองอื่นๆทางตอนในเข้าไป ดังนั้นเมืองฮอยอันจึงมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาวเวียดนาม และมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะเมืองท่าสำคัญของภูมิภาค ความเป็นเมืองท่าทำให้เมืองฮอยอันคลาคล่ำไปด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาตินอกจากชาวเวียดนามแล้ว ยังมีชาวจีน ชาวญี่ปุ่น ชาวยุโรป ผู้คนเหล่านี้เข้ามาตั้งหลักปักฐาน หรือทำห้างร้านเพื่อค้าขาย เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน (สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2549:258)

ประวัติเมืองฮอยอันเริ่มตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ประมาณ 200 ปีก่อนคริสตกาล โดยทางการได้มีการค้นพบแหล่งโบราณคดีแถบหมู่บ้านกามฮา, ตานฮา, กามโพ โบราณวัตถุที่ค้นพบส่วนใหญ่เป็นไหที่ใช้ในพิธีศพกระจายอยู่ตามชายฝั่งทะเล พบการฝังข้าวของเครื่องใช้ผู้ตาย เครื่องปั้นดินเผา เครื่องประดับต่างๆ เครื่องมือหินขัด ลูกปัด เครื่องถ้วยเซรามิก และวัตถุที่ทำด้วยโลหะ โดยพบหลักฐานข้าวของเครื่องใช้ เครื่องประดับตกแต่ง ในหลุมขุดทางโบราณคดีที่ตอง ซอน

(Dong Son) และ ออค โอ(OcEo) เป็นเหรียญทองแดงจากจีน โดยเฉพาะในยุคขูซู (Wu xu) และ ยุคหวังเหม็ง (Mheng) นั้นแสดงว่าเมืองฮอยอันมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับจีนและส่วนอื่นของ เอเชียตั้งแต่สมัยโบราณ (เหรียญ หล่อวิมจล, 2554)

ต่อมาในยุคอาณาจักรจาม วัฒนธรรมชาวซาหวิน (ศตวรรษที่ 2 จนถึงศตวรรษที่ 15) เมืองฮอยอันเป็นที่รู้จักกันในนามว่าลัมแอปโป(Lam Appo) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจาม ในช่วงศตวรรษที่ 9 และ 10 หลังจากนั้น เมืองลัมแอปโป ทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะเป็นเมืองท่าที่ติดต่อกับต่างประเทศ ทำให้ชาวอาหรับ ชาวเปอร์เซีย และชาวจีนที่จะมาทำการค้ากับเวียดนามตอนกลางเดินทางมาสู่เมืองฮอยอันมากขึ้น สินค้าในสมัยนั้น คือ ผ้าไหม ไช่มุก กระดองเต่า ทองคำ ไม้ และน้ำดื่ม มีการขุดพบซากเมืองสมัยอาณาจักรจาม บ่อน้ำโบราณ รูปปั้นหินแกะสลัก ถ้วยเซรามิค เครื่องปั้นดินเผา จากหลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่าง ตะวันออกกลางกับเอเชียอาคเนย์ ไปจนถึงจีนแผ่นดินใหญ่ (เหรียญ หล่อวิมจล, 2554)

ต่อมาเมื่ออาณาจักรจามเริ่มอ่อนแอลงเนื่องมาจากการทำสงครามกับอาณาจักรไตเวียดทางตอนเหนือและอาณาจักรขอมทางตะวันตกเฉียง อาณาจักรไตเวียดภายใต้การปกครองของขุนนางเหวียนได้ครอบครองเมืองฮอยอัน อารายธรรมที่อาณาจักรไตเวียดนำมาสู่ดินแดนแถบนี้ คือ การทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวในนาลุ่ม และการประมง เมืองฮอยอันจึงเริ่มพัฒนาจากเมืองท่าหน้าด่าน กลายมาเป็นเมืองที่มีหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเพื่อนำไปสู่การค้ากับเมืองรอบๆ และการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น (เหรียญ หล่อวิมจล, 2554)

เมืองฮอยอันเจริญรุ่งเรืองขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 15 ภายใต้ราชวงศ์ตรัง (Trang) เมืองฮอยอันขยับฐานะเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของบริเวณเวียดนามตอนกลางและเป็นศูนย์กลางระหว่างตะวันตกและตะวันออกจากบันทึกการท่องเที่ยวของโลกตะวันตก เมืองฮอยอันมีชื่อเรียกว่า ไตเจียน (Dai Chien) แต่ชาวเวียดนามและชาวต่างชาติต่างเรียกเมืองท่าแห่งนี้ว่าไฟโฟ (Fai Fo) หรือไฮโป (Hai Po) จนกระทั่งเฟื่องฟูถึงขีดสุดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 เรือสินค้าต่างชาติ ทั้งจีน อินเดีย ญี่ปุ่นและตะวันตก ต่างมุ่งหน้าเข้ามาจนเมืองฮอยอันกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกกับตะวันตกที่สำคัญต่อมาในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 หลังจากฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองเวียดนามแล้ว สภาพแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพเปลี่ยนแปลงไปมาก มีความขัดแย้งทางการเมืองและ

แม่น้ำหลายสายได้เปลี่ยนเส้นทางไปเนื่องจากแม่น้ำทูโบนเริ่มต้นขึ้น เนื่องจากตะกอนโคลนเลนสะสมจนเรือใหญ่เข้ามาจอดเทียบท่าไม่ได้ เมืองดานัง (Da Nang) ซึ่งอยู่ห่างออกไปไม่มาก จึงรับหน้าที่เป็นเมืองท่าแห่งใหม่แทน นับแต่นั้นมา เมืองฮอยอันจึงมีฐานะเป็นเพียงเมืองค้าขายขนาดเล็กแทน

ปัจจุบันเมืองฮอยอันเป็นเมืองมรดกโลกที่คล้ำคลาไปด้วยผู้คนและยังคงหลงเหลือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงมีชีวิตจากรูปแบบสถาปัตยกรรม วัตถุโบราณ รวมทั้งวิถีชีวิตของชาวบ้านที่สามารถสะท้อนความหลากหลายของวัฒนธรรมพื้นเมืองและต่างประเทศ โดยเฉพาะจีนและญี่ปุ่น รวมถึงอิทธิพลในยุโรปที่เข้ามาหลังจากฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนามราว คริสต์ศตวรรษที่ 19 ในภายหลัง ภายในเมืองประกอบด้วยอาคารไม้ที่ทำจากไม้ 1,107 หลัง ซึ่งมีกำแพงที่ทำจากอิฐหรือไม้ และรวมถึงมีอนุสาวรีย์สถาปัตยกรรมโครงสร้างทางการค้าในยุคโบราณเป็นตลาดเปิดและท่าเรือเฟอร์รี่และอาคารทางศาสนา เช่นเจดีย์ ศาลเจ้า ร้านค้า พิพิธภัณฑสถาน และบ้านเก่า 101 แสดงถึงความเป็นครอบครัว ความเชื่อต่างๆ เป็นตัวอย่างของเมืองท่าในอนุภูมิภาคที่มีการผสมผสานศิลปะ และสถาปัตยกรรมของชาติตะวันตกกับท้องถิ่นเวียดนามได้อย่างมีเอกลักษณ์ โครงสร้างเดิมที่ยังหลงเหลืออยู่และแผนถนนเดิมและยังคงเดิมได้รับการอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี แม้ว่า จะผ่านอุทกภัยและสงครามต่าง ๆ ในช่วงกว่า 400 ปีที่ผ่านมา (วรวิธา, 2556)

ทำให้ในปี ค.ศ.1999 เมืองฮอยอันได้ถูกขึ้นทะเบียนจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (หรือองค์การยูเนสโก) ให้เป็นเมืองมรดกโลกเนื่องจากเนื่องจากเป็นตัวอย่าง เมืองท่าในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 ที่มีการผสมผสานศิลปะ และสถาปัตยกรรมของชาติตะวันตกกับท้องถิ่นเวียดนามได้อย่างมีเอกลักษณ์ และยังคงรักษาความสมบูรณ์ไว้ได้ การได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในชื่อ เมืองโบราณฮอยอัน (Hoi An Ancient Town) โดยมีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ในการพิจารณามรดกโลกด้านวัฒนธรรมจำนวน 2 ข้อ คือเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนา ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่ใดๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและ เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกาลเวลา (องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก, 2557)

ภายในเมืองฮอยอันเต็มไปด้วยสิ่งก่อสร้างที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมร่วมทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ยังคงอนุรักษ์ไว้ในสภาพเดิมได้เป็นอย่างดี เช่น บ้านเลขที่ 101 (The Old House Tan Ky) หรือบ้านตัน ก็ เป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก บ้านตัน เกีย เป็นบ้านไม้สองชั้นที่สวยงามและเก่าแก่ที่สุดในเมืองฮอยอัน เป็นสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวถึง 3 ชาติ คือ จีน ญี่ปุ่นและเวียดนาม บ้านโบราณหลังนี้ สันนิษฐานว่าถูกสร้างขึ้นในปลายศตวรรษที่18

บ้านตัน กี่(Tan Ky) ตั้งอยู่ที่ 101 ถนนเหวียนไทฮ็อก (Nguyen Thai Hoc Street)ในเขตเมืองเก่าแก่และสวยงามที่สุดของเมืองโบราณฮอยอัน ริมแม่น้ำทูบอน (Thu Bon)บ้านมีลักษณะที่ยาว โดยมีด้านหน้าติดถนนสายหนึ่งยาวไปจรดถนนหรือแม่น้ำสายหนึ่งโดยด้านหน้าติดถนน เหวียนไทฮ็อก Bach Dang Street)ซึ่งเป็นศูนย์รวมของสถาปัตยกรรมและเป็นตัวอย่างที่สมบูรณ์แบบเป็นที่อยู่อาศัยของพ่อค้าในเขตการค้าที่สำคัญแห่งนี้ ชื่อ Tan Ky ซึ่งแปลว่า ค่าขายเจริญรุ่งเรือง ได้รับการยกย่องให้เป็นบ้านแห่งยุคการค้า โดยมีเจ้าของคนแรกคือ แล ตัน กี่ (Le Tan Ky) เมื่อตอนเป็นเด็กกำพร้าได้รับการอุปการะโดยลุงของเขา เมื่อเติบโตลี ตัน กี่ มีไหวพริบทางด้านค้าขายเป็นเจ้าของฟาร์มและร้านค้ามากมาย บ้าน ตัน กี่ (tan ky)จึงเป็นบ้านของเจ้าของธุรกิจที่เจริญรุ่งเรืองเรื่องการค้าขายมาก รายละเอียดของบ้านซึ่งยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจนถึงทุกวันนี้รวมถึงพื้นที่จัดเก็บโครงสร้างด้านนอกที่ทำจากอิฐและกระเบื้องพื้นปูด้วยอิฐและแผ่นไม้ด้านในทำให้บ้านเย็นในฤดูร้อนและอบอุ่นในช่วงฤดูหนาว บ้านตันกี่ยี่ (Tan Ky) สร้างด้วยไม้มีค่า ฝีมือละเอียดประณีต มีสองชั้น หน้าบ้านเป็นร้านขายของ ส่วนหลังบ้านเป็นที่เก็บสินค้า ภายในเป็นที่อยู่อาศัย มีลานบ้านข้างในเปิดโล่งกลางแจ้ง มีเฉลียงเชื่อมต่อส่วนที่อยู่อาศัยทั้งหลายเข้าด้วยกัน ภายในบ้านตกแต่งด้วยไม้แกะสลักสวยงามและที่ตั้งของโบราณวัตถุมากมายเช่นถ้วยจานแจกันเซรามิคโบราณย้อนหลังไปหลายร้อยปี (องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก, 2557) ความงดงามและเสน่ห์ของบ้านตัน กี่ (Tan Ky) คือมีความหลากหลายทางโครงสร้างสถาปัตยกรรมและการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ จะสังเกตเห็นอิทธิพลของสถาปัตยกรรม ปติมากรรมและการตกแต่งแบบจีนและญี่ปุ่น รวมถึงความเชี่ยวชาญของสถาปนิกเวียดนามที่ซึมซับอิทธิพลภายนอกเข้ามาเพื่อสร้างสิ่งที่คล้ายคลึงกันแต่ขณะเดียวกันก็มีความแตกต่าง

จากการรวมกันขององค์ประกอบของเวียดนามญี่ปุ่นและจีนตั้งแต่เวลาที่ทั้งสามชุมชนได้อาศัยอยู่ร่วมกันที่เมืองฮอยอันในช่วงศตวรรษที่ 16 และ 17 บ้านถือว่าเป็นจุดเด่นของปรัชญาโอเรียนเต็ลเช่นโครงสร้างสามเหลี่ยมผืนผ้า หมายถึงสวรรค์, โลกและมนุษย์), กลองทำรอบ (แสดงถึงโลหะไม้

น้ำไฟและดิน ห้าองค์ประกอบพื้นฐานทางธรรมชาติในปรัชญาตะวันออก) รูปแบบโครงสร้างและของตกแต่งมากมายภายในบ้าน ชื่อนความหมายสัญลักษณ์ของตัวเองตามความเชื่อทางศาสนาและปรัชญาตะวันออก

นอกจากนี้ยังพบว่าบ้านต้น กี้ เต็มไปด้วยวัตถุโบราณที่มีลวดลายสัญลักษณ์สิริมงคลซึ่งเป็นคติความเชื่อของชาวจีนมาประดับตกแต่งเพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต ที่สะท้อนวัฒนธรรมทางความคิดของชาวจีน ส่วนใหญ่มีที่มาอันเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติมีเสียงพ้องกับคำที่เป็นสิริมงคลหรือมีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับ สิริมงคลหรือเป็นสิ่งของที่ “พ้องเสียง” กับคำที่เป็นสิริมงคล ชาวจีนก็จะนำของสิ่งนั้นมาจัดเข้าเป็นสัญลักษณ์แห่งสิริมงคลด้วย โดยเฉพาะต่อมาเมื่อชาวจีนได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา หลักปรัชญาตะวันออก ขงจื้อ และบ้านเมืองมีความเจริญรุดหน้าทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น ก็เป็นเหตุหนึ่งพัฒนาทำให้เกิดระบบสัญลักษณ์สิริมงคลเงินเพิ่มเติมขึ้นมาอีกเป็นจำนวนมากซึ่งสามารถจำแนกได้หลายประเภท หลายรูปสัญลักษณ์ อย่างเช่น ตัวอย่าง ภาพวาดนกกกระเรียนภาพตกแต่งภายในบ้านต้น กี้ (Tan Ky) ตามความเชื่อทางสัญลักษณ์แบบจีน นกกกระเรียน (เห้อ) เป็นเทพพาหนะของเทพซึ่ง (โช่ว) จึงเรียกกันว่า กระเรียนเทพ (เขียนเห้อ) ดังนั้นชาวจีนจึงใช้ภาพนกกกระเรียนเป็นสัญลักษณ์แห่งความยั่งยืน อายุยืน แทนคำว่า “ชีว” ได้ ด้วยเหตุนี้ในภาพสิริมงคลจึงใช้นกกกระเรียนแทนคำอวยพรหมายถึงยศสูงสุดของราชการ และใช้เป็นสัญลักษณ์แทนเทพชีวอีกด้วย (ธนะบูล แจ่มกระจ่าง, 2553)

บ้านต้น กี้(Tan Ky)คงไว้ซึ่งโครงสร้างแบบโบราณและเต็มไปด้วยของตกแต่งที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ซ่อนอยู่มากมายตามความเชื่อโบราณของชาวจีน ตามหลักวัฒนธรรมทางความคิดและหลักปรัชญาตะวันออก ขงจื้อ รวมทั้งศาสนา ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าสัญลักษณ์เหล่านี้มีความหมายว่าอย่างไร สะท้อนวัฒนธรรมทางความคิดของชาวจีน และมีความสำคัญอย่างไรต่อชาวจีนและชาวเวียดนามหลายด้าน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ สังคม ความเชื่อ ที่มีอยู่ทุกทุกสังคม ทุกชาติ แต่ละชาติ ก็มีความมงคลที่ต่างกันออกไป

1.2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนชาวญี่ปุ่นและชาวเวียดนามผ่านบ้านตันกี (Tan Ky) ในเมืองฮอยอัน

1.2.1 เพื่อศึกษาสัญลักษณ์มงคล และ รวดลายมงคลต่างๆ ภายในบ้าน ตันกี (Tan Ky) เมืองฮอยอัน

1.3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของเมืองฮอยอัน

1.3.2 ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของชาวเวียดนามและชาวจีนและชาวญี่ปุ่นผ่านประวัติศาสตร์และจากบ้านตันกี (Tan Ky)

1.3.3 ทำให้ทราบถึงความหมายของสัญลักษณ์มงคลต่างๆที่ปรากฏในบ้านตันกี101

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลลวดลายสัญลักษณ์มงคลในตัวบ้านตัน กี 101 เมืองฮอยอัน

1.4.2 ศึกษาวิเคราะห์ประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศจีนและเวียดนาม

บทที่ 2

หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง สัญลักษณ์มงคลจีนในบ้าน 101 เมืองฮอยอันมีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งมีดังนี้

2.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์

2.1.1 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียดนาม

เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียดนาม

สถานเอกอัครราชทูตไทย (2515) เขียนหนังสือเรื่อง “ประเทศเวียดนามโดยสังเขป” กล่าวถึงประวัติศาสตร์เวียดนามว่าตลอดระยะเวลา สองพันปีที่ผ่านมา ชาวเวียดนามรู้สึกรักและภูมิใจที่สามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้และสามารถรักษาเอกราชและความเป็นอิสระทางการเมืองไว้ได้หลายศตวรรษแม้จะถูกต่างประเทศครอบครองบางช่วงเวลา แต่พวกเขาก็ไม่ยอมสูญเสียความเป็นเวียดนามไป

ตำนานประวัติศาสตร์เวียดนามโบราณราว 2000 ปี ก่อน ค.ศ. อาณาจักร Van Lang ราชวงศ์ Hung Vuong เป็นหัวเมืองที่เข้มแข็งที่สุดปัจจุบันคือตอนเหนือและตอนกลางของเวียดนาม และอีกอาณาจักรทางตอนเหนือปกครองโดยพระเจ้า Thuc Vuong ที่สามารถรวมสองอาณาจักรเข้าด้วยกันภายในชื่อใหม่คือ Au Lac ห้าสิบปีต่อมาอาณาจักรแห่งนี้ตกเป็นของกษัตริย์ Shi Huang Ti แห่งประเทศจีน ซึ่งต่อมานายพลนายพลในราชสำนักจีนแยกตัวออกมาตั้งรัฐอิสระให้ชื่อว่า Nam Viet 111 ก่อน ค.ศ.

จีนเริ่มเข้าครอบครองเวียดนามตั้งแต่ปี 111 ก่อน ค.ศ. จีนใช้ความพยายามอย่างมากในการแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมจีน เช่น ตัวอักษรจีน ศิลปะจีน การศึกษาแบบจีน ตลอดจนการเกษตรกรรมแบบจีนแต่ชาวเวียดนามก็ยังคงต่อสู้และรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนไว้โดยสองพี่น้องตระกูล Trung สามารถกอบกู้เอกราชไว้ได้

ค.ศ. 543 เป็นยุคที่สองในการเข้าครอบครองเวียดนามของจีน เรียกยุคนี้ว่า เจ้าเมืองจีนผู้มีอารยธรรม อาณาจักร Nam Viet ถูกปกครองเสมือนเมืองหนึ่งของจีนทุกอย่าง และในสมัยนั้นมีการสู้รบกับอาณาจักร Champa ทางใต้ บ่อยครั้ง กระทั่งปี ค.ศ. 545 ภายใต้การปกครองของราชวงศ์ Ly Bon สามารถล้างอำนาจจีนได้สำเร็จ

ค.ศ. 603 จีนครอบครองเวียดนามได้เป็นยุคที่สาม ยุคนี้จีนมุ่งเน้นขยายวัฒนธรรมเป็นหลัก อาณาจักรถูกเปลี่ยนชื่อเป็น An Nam จนถึงราชวงศ์ Tang จีนเกิดความไม่สงบภายในจึงเป็นโอกาสให้เวียดนามได้ประกาศเอกราชอีกครั้ง แต่ในปี ค.ศ. 967 ประเทศเวียดนามก็ถูกแบ่งออกเป็นสิบสองแคว้น ปกครองด้วยระบบศักดินาแบบจีนโดยเจ้าปกครองแต่ละแคว้น

นับตั้งแต่ ค.ศ. 967-1776 เวียดนามถูกปกครองหลายราชวงศ์ ตั้งแต่ราชวงศ์ Dinh, Le, Ly, Tran, Ho, Le ตามลำดับ ซึ่งในช่วงราชวงศ์ Tran เกิดเหตุการณ์สำคัญขึ้นคือการขยายอาณาเขตของเวียดนามมาทางตอนใต้ได้ เวียดนามสามารถรวมแคว้น Champa ทางตอนใต้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ในปี ค.ศ. 1307 จนในสมัยราชวงศ์ Nguyen ราวศตวรรษที่ 18 ฝรั่งเศสต้องการขยายอิทธิพลทางการค้า ทางทหารและศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆในภาคพื้นเอเชีย ทำให้เวียดนามถูกรวบเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสโดยสิ้นเชิงในปี ค.ศ. 1883

ยอร์ช เซเดซ์ (2525) เขียนหนังสือเรื่อง “ชนชาติต่าง ๆ ในแหล่งอินโดจีน” กล่าวถึงวิวัฒนาการของอารยธรรมก่อนประวัติศาสตร์ของแหล่งอินโดจีน ตั้งแต่ยุค หินเก่า ยุคหินใหม่ ยุคสำริด กล่าวถึงวัฒนธรรมดองซอนก่อน ค.ศ. ของเวียดนาม มีการพบ เครื่องปั้นดินเผา กลองสำริด เครื่องตกแต่งต่างๆที่สามารถกล่าวได้ว่าบริเวณนี้ติดต่อกับโลกภายนอกโดยเฉพาะจีนมาตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์

เหวียนคักเหวียน (2545) เขียนหนังสือเรื่อง “เวียดนาม ประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร” กล่าวถึงการพัฒนาของเวียดนามตั้งแต่ยุคหินยุคสำริด และอาณาจักรโบราณต่าง ๆ ของเวียดนาม จนในศตวรรษที่ 3 ก่อน ค.ศ. ราชวงศ์ฮั่นสามารถรวมอาณาจักรเอิวหลากของเวียดนามเข้ากับจักรวรรดิจีน ภายใต้การปกครองของจีนเป็นเวลานานเกิดกบฏขึ้นหลายครั้งหลายหน ในที่สุดชาวเวียดนามก็ได้รับ

อิสราภาพคินใน คริสต์ศตวรรษที่10 เริ่มก่อตั้งรัฐที่มีกษัตริย์รวมอำนาจสู่ศูนย์กลางแต่ประเทศก็ยังคงอยู่ใน
 ภาวะไม่มั่นคงจนกระทั่งตั้งราชวงศ์ลี ค.ศ.1009 ระบบกษัตริย์มั่นคงขึ้น ใน ค.ศ.1225 ราชวงศ์เตริ่น
 ดำเนินงานรวมประเทศสร้างชาติต่อจนถึงปลายคริสต์ศตวรรษที่14ประเทศก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ใน
 ระยะเวลา 400ปี

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 14 ราชวงศ์หมิงของประเทศจีนได้เข้ามารุกรานได้เหยียดอีกครั้ง และ
 เข้ามาวางระเบียบการปกครองโดยตรง ซึ่งคงอยู่ต่อมาอีก 20 ปี(ค.ศ. 1407-1427) จนกระทั่งเกิด
 สงครามแห่งชาติของชาวเวียดนาม กินระยะเวลากว่า 10ปีก่อตั้งราชวงศ์เลขึ้นปกครองเวียดนาม
 สังคมศักดินาภายใต้กษัตริย์องค์แรกของราชวงศ์เลในคริสต์ศตวรรษที่ 15 นั้นเจริญรุ่งเรืองอยู่
 ประมาณ100ปี แต่โครงสร้างที่สร้างไว้ทั้งหมดบอบาพไปตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่16 และเสื่อมลงอย่าง
 ชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 17

คริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดปัญหาสะสมมากขึ้น เกิดวิกฤตการณ์ทางการเกษตรชาวนาอดอยาก
 วิกฤตการณ์ทางอุดมการณ์ทางการเมืองการบริหาร การฉ้อราษฎร์บังหลวงของชนชั้นปกครอง
 ประเทศได้รับผลกระทบจากภูกาณา เตียเซินซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากประชาชน จึงสามารถชนะ
 พวกเตริ่นและเหงียนได้ สามารถรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวและรื้อฟื้นราชวงศ์เลกลับมาอีกครั้ง
 จนกระทั่งสมัยพระเจ้า กวางตรงทรงประสบความสำเร็จในการปฏิรูปกองทัพ การปกครองระบบ
 การศึกษา การเกษตร วัฒนธรรม แต่แต่ผู้สืบทอดอำนาจคนต่อมาก็ไม่มีอำนาจมากพอ เหวียญแอญ
 (Nguyen Anh) จึงถือโอกาสเข้ามาสู้รบกับกลุ่มเตียเซิน และขอความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสจนเหวียญ
 แอญได้รับชัยชนะ และตั้งตนเป็นกษัตริย์ญาลอง (Gia Long) สถาปนาราชวงศ์เหงเวียน และตั้งเมือง
 หลวงที่เมืองเว้ (Hue) ปกครองด้วยระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และใช้ระบบศักดินา แต่ไม่นาน
 เนื่องจากปกครองประเทศไม่ดีและมีภูกาณากระจัดกระจายอยู่ทั่วไป การปกครองอ่อนแอลงจึงทำ
 ให้ ในช่วง คริสต์ศตวรรษที่19 ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองเวียดนาม

2.1.2 เอกสารเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน

สุพรรณิ ปิ่นมณี (2549) แปลหนังสือเรื่อง “หน้าต่างสู่โลกกว้าง เวียดนาม” กล่าวถึงประวัติศาสตร์เมืองฮอยอันโดยคร่าวๆว่าเคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองเป็นที่บรรจบกันของโลก ตะวันตกและตะวันออก ในบริเวณที่เป็นไคเวียดกลางภายใต้การปกครองของขุนนางเวียตนาม เมืองนี้เคยปรากฏในบันทึกการท่องเที่ยวของชาวตะวันตก ศตวรรษที่ 17-18 ในชื่อ ไพโฟ หรือ ไฮโป เดิมเคยเป็นเมืองท่าของอาณาจักรจามปา ชื่อ ไตเจียน ต่อมาศตวรรษที่ 15 เป็นเมืองชายทะเลเวียดนาม ภายใต้ราชวงศ์ตรัน ต้นศตวรรษที่ 16 โปรตุเกสเดินทางมาสำรวจตามด้วย จีน ญี่ปุ่น ฮอลันดา อังกฤษ และฝรั่งเศสจนต้นศตวรรษที่ 19 สภาพแวดล้อมทางสังคมและกายภาพของเมืองเปลี่ยนไป และมีความขัดแย้งทางการเมือง เมืองท่าจึงเปลี่ยนไปเป็นเมืองคานังแทน

ปัจจุบันเมืองฮอยอันเป็นเมืองที่เจริญสงบมีการบูรณะซ่อมแซมสถานที่ทางประวัติศาสตร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมจนเมืองฮอยอันเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก สถาปัตยกรรมอันแสนโดดเด่นของเมืองฮอยอันมาจากโครงสร้างหลากหลายจากทั้ง จีน ญี่ปุ่น และเวียดนาม บ้านเก่าแก่โบราณยังคงรูปแบบเดิมเอาไว้ โดยเฉพาะบ้านต้น กี้ ติดถนนเวียตนาม ไทฮ็อกสร้างด้วยไม้มีค่า ฝีมือละเอียดละเอียดยิ่งและประณีต วัตถุโบราณต่างๆอีกมากมาย

เหรียญ หล่อวิมจล (2012) เขียนบทความเรื่อง “การศึกษาเมืองมรดกโลก: กรณีเมืองฮอยอัน” กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเมืองฮอยอันตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ยุคอาณาจักรโบราณจาม (ศตวรรษที่ 2 จนถึงศตวรรษที่ 15) เมืองฮอยอันเป็นที่รู้จักกันในนามว่าลัมแอบโป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจาม ในช่วงศตวรรษที่ 9 และ 10 หลังจากนั้น เมืองลัมแอบโป ทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะเป็นเมืองท่าที่ติดต่อกับต่างประเทศ ทำให้ชาวอาหรับ ชาวเปอร์เซีย และชาวจีนที่จะมาทำการค้ากับเวียดนามตอนกลางเดินทางมาสู่เมืองฮอยอันมากขึ้น สินค้าในสมัยนั้นคือ ผ้าไหม ไหมูก กระดองเต่า ทองคำ ไม้ และน้ำตาล มี การขุดพบซากเมืองสมัยอาณาจักรจาม บ่อน้ำโบราณ รูปปั้นหิน แกะสลักด้วยเซรามิค เครื่องปั้นดินเผา หลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้แสดงให้เห็นเส้นทางการค้าระหว่างตะวันออกกลางกับเอเชียอาคเนย์ ไปจนถึงจีนแผ่นดินใหญ่

ต่อมาอาณาจักรจามก็เริ่มอ่อนแอลงเนื่องมาจากสงครามกับอาณาจักรไตเวียดทางตอนเหนือ และอาณาจักรขอมทางตะวันตกเฉียงใต้ และในที่สุดแล้วเส้นทางตอนเหนือซึ่งเข้มแข็งกว่า ก็สามารถมีอิทธิพลเหนือดินแดนจามทั้งหมด อาณาจักรไตเวียดได้ครอบครองเมืองฮอยอัน อารายธรรมที่อาณาจักรไตเวียดนำมาสู่ดินแดนแถบนี้ คือ การทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวในนาลุ่ม และการประมงเมืองฮอยอันจึงเริ่มพัฒนาจากเมืองท่าหน้าด่าน กลายมาเป็นเมืองที่มีหัตถกรรมพื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเพื่อนำไปสู่การค้ากับเมืองรอบๆ และการค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากเมืองฮอยอันตั้งอยู่ในเขตทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ใกล้กับปากแม่น้ำทูบอน ซึ่งเป็นอ่าวน้ำลึกสำหรับเรือพาณิชย์จากต่างประเทศ และบริเวณอ่าวสามารถกันคลื่นลมได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลทางการค้าในเวียดนามมากที่สุด ต่อมาจีนมีปัญหาทางการเมืองกับญี่ปุ่นในสมัยราชวงศ์หมิง ทำให้ญี่ปุ่นต้องเบนเข็มมาค้าขายกับเมืองฮอยอันเพื่อจะได้สินค้าจีนโดยเลี่ยงที่จะค้าขายกับประเทศจีนโดยตรง เมืองฮอยอันจึงคลาคล่ำไปด้วยพ่อค้าจากจีน และญี่ปุ่น

จวบจนศตวรรษที่ 17 ชื่อของฮอยอันได้รับการบันทึกลงในเอกสารของชาวต่างชาติว่าไฟโฟ (fiffo) มีนักเดินเรือชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาที่ท่าเรือนี้มากมาย จนเมืองฮอยอันกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญในเอเชียอาคเนย์ และเป็นศูนย์กลางระหว่างตะวันตกและตะวันออก

เมื่อเข้าสู่ปลายศตวรรษที่ 18 แม่น้ำ ทู โบน เริ่มตื้นเขิน เนื่องจากตะกอน จนเรือใหญ่ไม่สามารถเข้ามาได้ เมืองดานังจึงถูกสร้างขึ้นแทนที่ นับตั้งแต่นั้นมาชื่อของเมืองฮอยอันก็เริ่มเลือนหายไปกับกาลเวลา จนกระทั่งประวัติศาสตร์เวียดนามในยุคใหม่นี้เริ่มขึ้นในตอนต้นศตวรรษที่ 19 ประมาณปี ค.ศ. 1802 และดำรงอยู่จนถึงปี ค.ศ. 1945 ยุคนี้มีการปกครองโดยราชวงศ์เหงียน (Nguyen Dynasty) กษัตริย์ในราชวงศ์นี้ได้ทรงสร้างไว้ให้เป็นเมืองหลวง

พ่อค้าชาวจีนจำนวนมากยังคงมาที่เมืองฮอยอันก่อนที่จะเดินทางเข้าสู่พระราชวังที่เมืองเว้ หลายคนปักหลักอยู่ที่เมืองฮอยอันแห่งนี้เพื่อรอขนถ่ายสินค้ากับสำนักราชวังแม่ในฤดูไต้ฝุ่น (ช่วงเดือนสิงหาคมจนถึงเดือนตุลาคม) ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อค้าชาวจีนกับคนในท้องถิ่นมีมากขึ้น จนมีการ

แต่งงานระหว่างชาวจีน และชาวเวียดนาม เพื่อผลประโยชน์ทางการค้า และการได้รับสิทธิในการอยู่อาศัยในเมืองแห่งนี้ จนเกิดชุมชนชาวจีนที่มีการขยายเพิ่มมากขึ้น

ในช่วงปี ค.ศ. 1886 ชาวฝรั่งเศสเข้ามาควบคุมอินโดจีนทั้งหมด ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1887-1954 อาณาจักรเวียดนามกลายเป็นส่วนหนึ่งของอาณานิคมฝรั่งเศส การกดขี่ข่มเหงจากชาวฝรั่งเศส ในฐานะเจ้าอาณานิคมก็มีขึ้น จนทำให้ปัญญาชนส่วนหนึ่งเริ่มชองสุ่มกำลังกันที่เมืองฮอยอันเพื่อสานต่อแนวความคิดเรื่องการปลดแอก ในปี ค.ศ.1927 มีการก่อตั้งสมาคมยุวชนเวียดนามเพื่อการปฏิวัติก็เริ่มต้นขึ้นที่นี่ ก่อนที่จะมีการขยายอุดมการณ์เรื่องเสรีภาพของประเทศต่อไปยังส่วนอื่นๆ ของประเทศ

ในปี ค.ศ.1940 ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศญี่ปุ่นได้กรีธาทัพเข้ามาในเวียดนาม ก่อให้เกิดการลุกฮือต่อต้านต่างชาติในช่วงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1945 ผู้นำชาวเวียดนามในปัจจุบันหลายคนมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ครั้งนี้ บทบาทของเมืองฮอยอันได้เปลี่ยนไปจากเมืองท่าพาณิชย์มาเป็นศูนย์กลางปัญญาชน เป็นสถานที่เผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยม และเป็นทีชองสุ่มกำลังสำหรับการปฏิบัติ และ ปลดแอกเวียดนามจากกองทัพต่างชาติ

ในวันที่ 22 กรกฎาคม ค.ศ.1998 หนึ่งปีก่อนที่จะได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก รัฐบาลกลางเวียดนามได้ประกาศยกย่องเมืองฮอยอันเป็น “เมืองแห่งวีรบุรุษกองทัพประชาชน” และรัฐบาลยังได้เชิดชูผู้หญิง 175 คน ที่เสียชีวิตในการปฏิวัติให้เป็น “มารดาผู้กล้าหาญแห่งเวียดนาม” การยกย่องเมืองฮอยอันและการเชิดชูวีรสตรีนี้ย่อมเป็นนโยบายอันแยบยลในการประชาสัมพันธ์เมืองฮอยอัน ทำให้ชาวเมืองเกิดความภาคภูมิใจ และสำนึกรักบ้านเกิด และในท้ายที่สุดก็คือการสร้างเรื่องราวต่างๆ (Thematic interpretation) ให้ดูน่าสนใจ ให้เมืองฮอยอันนี้มี “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” ก่อนที่จะนำเสนอให้อยู่ในรายชื่อขององค์การยูเนสโกต่อไป ยุทธศาสตร์เช่นนี้มีผลดีต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี

องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (2014) เขียนบทความเรื่อง “มรดกโลกเมืองฮอยอัน” กล่าวถึงเมืองโบราณฮอยอันตั้งอยู่ในจังหวัดกว๋างนาม (Quang Nam) ทางตอนกลางของประเทศเวียดนามใกล้ปากแม่น้ำทูบอน (Thu Bon) ซึ่งมีเนื้อที่

ประมาณ 30 เฮกตาร์ เป็นตัวอย่างเมืองท่าเรือการค้าขนาดเล็กที่ใช้งานในศตวรรษที่ 15 ถึง 19 ซึ่งมีการซื้อขายกันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศตะวันออกกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และกับประเทศอื่นๆ ในโลก เมืองสะท้อนความหลากหลายของวัฒนธรรมพื้นเมืองและต่างประเทศ (โดยเฉพาะจีนและญี่ปุ่นที่มีอิทธิพลในยุโรปในภายหลัง) ผสมผสานรวมกันหลายวัฒนธรรมจนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สวยงามเมืองโบราณฮอยอันยังคงรักษารูปแบบและหน้าที่เดิมไว้เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นของท่าเรือโบราณและเป็นตัวอย่างศูนย์กลางการค้าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับการอนุรักษ์อย่างดี ยังคงเป็นที่สมบูรณ์แบบเหมือนเดิมของอาคารไม้แบบดั้งเดิมโดยมีแผนถนนเดิมที่พัฒนาไว้ ลักษณะทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ดั้งเดิมเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงมูลค่าสากลที่โดดเด่นของเมืองและปัจจุบันมีการเก็บรักษาไว้อย่างดี

เมืองโบราณฮอยอันจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแห่งชาติในปี ค.ศ.1985 และต่อมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแห่งชาติพิเศษภายใต้กฎหมายมรดกทางวัฒนธรรมปี ค.ศ.2001 เมืองทั้งหมดนี้เป็นทรัพย์สินของรัฐและได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพจากประเทศต่างๆ ด้วยกฎหมายและการตัดสินใจของรัฐบาลเช่นกฎหมายมรดกทางวัฒนธรรม (ค.ศ. 2001, ปีค.ศ. 2009) และกฎหมายการท่องเที่ยว (ค.ศ. 2005) กฎหมายเมืองฮอยอันในปี ค.ศ. 1997 กำหนดไว้ในข้อบังคับซึ่งดำเนินการโดยศูนย์การจัดการและรักษาอนุสาวรีย์แห่งฮอยอันซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบของคณะกรรมการประชาชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพย์สิน การบริหารจัดการรายวันเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ เพื่อรักษาความถูกต้องและความสมบูรณ์ของทรัพย์สิน การจัดการและการเก็บรักษาที่มีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยการวางแผนหลักและแผนปฏิบัติงานระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีโปรแกรมการฟื้นฟูและการอนุรักษ์ตามปกติอีกด้วย

วรินทร์ (2013) เขียนบทความเรื่อง “เสน่ห์เมืองฮอยอัน หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมของเวียดนาม” กล่าวว่า เมืองฮอยอันเป็นเมืองท่าสำคัญในอดีตและเป็นศูนย์กลางการค้าของชาวซาฮวิน (Sa Huynh) ริมฝั่งแม่น้ำทูบอน (Thu Bon) ตั้งแต่ 200 ปี ก่อนคริสตกาล ซึ่งเจริญรุ่งเรืองขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 15 ฮอยอันขยับฐานะเป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของอาณาจักรจามปา มีชื่อเรียกว่า ไตเจียน (Dai Chien) แต่ชาวเวียดนามและชาวต่างชาติต่างเรียกเมืองท่าแห่งนี้ว่า

ไฟโฟ (Fai Fo) หรือไฮโป (Hai Po) เมืองฮอยอันเฟื่องฟูถึงขีดสุดช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 มีเรือสินค้าต่างชาติ ทั้งจีน อินเดีย ญี่ปุ่นและตะวันตก ต่างมุ่งหน้าเข้ามาค้าขายจนเมืองฮอยอันกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างตะวันออกกับตะวันตก จนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 แม่น้ำทูโบนเริ่มต้นขึ้น เนื่องจากตะกอนโคลนเลนสะสมจนเรือใหญ่เข้ามาจอดเทียบท่าไม่ได้ เมืองดานัง (Da Nang) ซึ่งอยู่ห่างออกไปไม่มาก จึงรับหน้าที่เป็นเมืองท่าแห่งใหม่แทน นับแต่นั้นมา ฮอยอันจึงมีฐานะเป็นเพียงเมืองค้าขายขนาดเล็ก ปัจจุบันเมืองฮอยอันอยู่ในเขตจังหวัด กว่างนาม (Quang Nam) ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของประเทศเวียดนาม ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเมื่อปี ค.ศ. 1999

สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ในเมืองฮอยอัน คือ สะพานญี่ปุ่น โดยมีการตั้งชื่อสะพานเป็นภาษาเวียดนามว่า หลายเหวียนเกี้ยว (Lai Vien Kieu) ซึ่งมีความหมายว่า สะพานแห่งมิตรไมตรี ก่อสร้างโดยชุมชนชาวญี่ปุ่น ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17 เพื่อเชื่อมย่านอยู่อาศัยของชาวจีนกับญี่ปุ่นที่อยู่คนละฟากฝั่งเข้าด้วยกัน ตัวสะพานเป็นทรงโค้ง หลังคามุงกระเบื้องสีเขียวและเหลืองเป็นคลื่น กลางสะพานมีเจดีย์ทรงจัตุรัสที่ผู้ผ่านไปมามักหยุดสักการะ หัวสะพานฝั่งหนึ่งมีรูปปั้นลิง อีกฝั่งเป็นรูปปั้นสุนัข อันแสดงถึงระยะเวลาในการสร้างสะพานแห่งนี้ตามปีนักษัตร นอกจากนั้นเมืองฮอยอันยังมีกลุ่มอาคารบ้านเรือนชาวประมงสไตล์โคโลเนียลริมแม่น้ำทูโบน มีบ้านไม้เก่าแก่ของชุมชนชาวจีนที่ถนนเงินพุที่เป็นทั้งศูนย์กลางของฮอยอันและศูนย์รวมของชาวจีน บ้านคหบดีตระกูลตัน กี้ (Tan Ky) ที่ผสมผสานสถาปัตยกรรมจีน ญี่ปุ่นและเวียดนามเข้าไว้อย่างลงตัว ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นเสน่ห์ของเมืองฮอยอันและยังคงได้รับการทำนุบำรุงรักษาจากชาวเมืองฮอยอัน จนเป็นที่ปรากฏให้ลูกหลานของชาวเวียดนามได้เห็นวัฒนธรรมการอยู่อาศัยที่มีมาแต่เนิ่นนานของตนเอง และเป็นความภาคภูมิใจของชาวเวียดนาม ที่มีมรดกทางสถาปัตยกรรมอันงดงามในเมืองฮอยอันแห่งนี้

นักศึกษาปริญญาตรีภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยฮานอยด้านสถาปัตยกรรม (2014) จัดทำวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบความสามารถในการทำงานแบบดั้งเดิมระหว่างญี่ปุ่นและเวียดนาม” ต้องการเปรียบเทียบบ้านโบราณในเอเชียที่มีความคล้ายคลึงกันระหว่าง บ้าน ทาคาซากิ (Takazaki) ของญี่ปุ่น กับ บ้านตัน กี้ (Tan Ky) ของเวียดนาม ทั้งสองถูกสร้างราวศตวรรษที่ 18-19

สถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์บ้าน ทาคาซากิ(Takazaki) เป็นหนึ่งในการออกแบบทั่วไปของยุคเอะโตะ ที่ยังคงมีอยู่จนถึงขณะนี้ บ้านทั้งสองถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศของแต่ละที่ โดยบ้าน ทาคาซากิต้องทำให้ตัวบ้านสามารถเก็บความร้อนได้ดี เพราะเมื่อถึงฤดูหนาวที่ญี่ปุ่นอุณหภูมิจะลดต่ำมาก ส่วนบ้าน ต้นก็ ต้องระบายความร้อนได้ดีและต้องรับกับสภาวะน้ำท่วมได้ในฤดูฝน

บ้านทาคาซากิ และบ้าน ต้น ก็ เป็นบ้าน 2 ชั้นที่มีหน้าที่ในเชิงพื้นที่เหมือนกัน แต่วิธีการออกแบบพื้นที่และวัสดุบางส่วนแตกต่างกันแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างเชิงพื้นที่ที่หลากหลายขึ้นอยู่กับสถานที่การวางแนวอาคารลักษณะภูมิอากาศและวัฒนธรรมดั้งเดิมในประเทศต่าง ๆ บ้านเก่าที่ยังคงมีอยู่และได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีจนถึงปัจจุบัน การศึกษาเกี่ยวกับอาคารเหล่านี้จะเห็นได้ว่าสถาปัตยกรรมแบบดั้งเดิมมีข้อดีหลายอย่างในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศแต่ละแห่งโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นและสืบทอดวิธีดั้งเดิม

2.2 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะ

2.2.1 เอกสารเกี่ยวกับศิลปะเวียดนาม

อชิริชฎุ ไชย์พจน์พานิช (2557) เขียนหนังสือเรื่อง “ศิลปะเวียดนามและจาม” กล่าวถึงศิลปะเวียดนามกว้างๆได้ 3ยุคสมัย ดังนี้

1. ยุคก่อนราชวงศ์ลีระยะหลัง (พุทธศตวรรษที่ 5-กลางพุทธศตวรรษที่ 16)
2. ยุคราชวงศ์ลีระยะหลัง-ยุคใต้อำนาจราชวงศ์หมิง (กลางพุทธศตวรรษที่ 16-พุทธศตวรรษที่20)
3. ยุคราชวงศ์เลระยะหลัง-ยุคราชวงศ์เหงียน (ปลายพุทธศตวรรษที่ 20-พุทธศตวรรษ ที่25) ในส่วนนี้จะกล่าวถึงศิลปะเวียดนามเพียง 2 ด้านคือ สถาปัตยกรรมและประติมากรรม

สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ของเวียดนามมักจะได้รับแรงบันดาลใจจากศิลปะจีนที่ผสมผสานความเป็นตนเองเข้าไปแต่หลักฐานทางสถาปัตยกรรมรุ่นเก่าที่ค้นพบในปัจจุบันมักจะไมเก่าไปกว่าราชวงศ์ลี ศาสนาและลัทธิความเชื่อมีผลต่อผลงานศิลปะอย่างมาก เนื่องจากชาวเวียดนามได้รับการปูพื้นฐานวัฒนธรรมจีน ดังนั้นศาสนาและลัทธิความเชื่อต่างๆจากจีนจึงหลงเหลือสู่ดินแดนนี้เป็นอย่างมาก ศาสนาและลัทธิสำคัญได้แก่ พุทธฝ่ายมหายาน ลัทธิเต๋า ขงจื๊อ นอกจากนี้ยังมีการบูชาเทพท้องถิ่นของตนเองความเชื่อเหล่านี้ก่อให้เกิดสถาปัตยกรรมจำนวนมาก ตั้งแต่ราชวงศ์เลลงมา มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งมากกว่าแต่ก่อน แหล่งสำคัญคือ เมืองฮอยอัน มีทั้งกลุ่มจีนกวางตุ้ง กลุ่มจีนแต้จิ๋ว กลุ่มจีนไหหลำ กลุ่มจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น กลุ่มคนจีนโพ้นทะเลเหล่านี้มักจะสร้างสมาคมและศาลเจ้าในชุมชนตัวเอง ซึ่งค่อนข้างรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตนเองไว้เป็นอย่างดี เช่น การประดับถ้วยชามบนงานสถาปัตยกรรม สะพานญี่ปุ่น เมืองฮอยอัน การประดับด้วยกระเบื้องตัดชิ้น ศาลกัมโพ เมืองฮอยอัน หน้าบันอาคารต่างๆในเมืองฮอยอัน บ้านเก่าตัน ก็ เป็นต้น

ประติมากรรม

มักจะเป็นรูปบุคคล ประกอบด้วยพระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ เทพเจ้าต่างๆโดยสังเกตได้ว่ามีลักษณะพระพักตร์คล้ายคลึงกับจีน เช่น พระเนตรเรียวยาวตวัดขึ้น หากเป็นเทพเจ้าชายมักจะไว้หนวดเคราแบบจีนและมีลักษณะเครื่องทรงต่างๆที่ได้แรงบันดาลใจมาจากจีนด้วยเช่น ชุดเกราะของเทพเจ้าคล้ายชุดเกราะแบบจีน ผ้าจีวรมีลักษณะพลิ้วเป็นธรรมชาติแบบจีน ชุดเทพเจ้าผู้หญิงก็ชวนให้นึกถึงการแต่งกายของสตรีในวัฒนธรรมจีน รวมทั้งประติมากรรมรูปสัตว์ที่มาจากศิลปะแบบจีน เช่น ประติมากรรมรูปสิงโตและมังกรแบบจีน ประติมากรรมรูปสิงและรูปสุนัขบนสะพานญี่ปุ่นในเมืองฮอยอัน เป็นต้น

ปัญญา เทพสิงห์ (2548) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ศิลปะเอเชีย” กล่าวว่า ศิลปะคือผลงานสร้างสรรค์ที่ละเอียดอ่อนของมนุษย์ไม่ว่าชนชาติใดๆ ย่อมมีศิลปะเป็นเครื่องประจักษ์ถึงอารยธรรมและประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าของตนเอง โดยกล่าวถึงศิลปะจีนว่า ศิลปะจีนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมา

จากความเชื่อและศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนาแบบมหายาน โดยแต่เดิมชาวจีนมีความเชื่อเป็นของตนเองอยู่แล้วเกี่ยวกับ สวรรค์ วิญญาณ การบูชาบรรพบุรุษ อีกทั้งยังมีนักคิดปรัชญาให้ข้อคิดและหลักคำสอนมาก่อน ลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า ความเชื่อดั้งเดิมได้ผสมกับพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลจากการเมืองการปกครอง จะเห็นได้ว่าหลายครั้งที่ศิลปะจีนเกิดขึ้นจากปัจจัยความมั่นคงของกษัตริย์ การรวมอำนาจไว้ที่กษัตริย์ เพราะตามความเชื่อกษัตริย์เปรียบดังสมมุติเทพ

สถาปัตยกรรมจีนเริ่มพัฒนารูปแบบมาตั้งแต่ราชวงศ์ฉินและแบ่งออกได้หลายประเภทใช้อิฐไม้ หินเป็นวัสดุหลัก หลังคามักทำด้วยกระเบื้องเคลือบเงา สถาปัตยกรรมจีนมักจะได้รับตกแต่งเสมออาจใช้วิธีการทางจิตรกรรมและปติมากรรม แต่ลวดลายมักได้รับการสืบทอดตามประเพณี คติความเชื่อโบราณมีความหมายแตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น

สัตว์

สัตว์ที่นิยมใช้ตกแต่งคือ มังกร หงส์ สิงห์ นกกระเรียน เต่า โดยเฉพาะมังกรพบมากที่สุดเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ และมีความหมายถึง ความสมบูรณ์ อำนาจ มั่งมี ความโชคดี สัตว์ที่พบมากอีกชนิดคือ สิงห์มักพบตามทางเข้าต่าง ๆ มีความหมายถึงการป้องกันสิ่งชั่วร้าย

พืช

พืชที่นิยมใช้ตกแต่ง ได้แก่ ใบไผ่ ดอกโบตั๋น สน ท้อ บัว ส้มมือ ทับทิม พืชเหล่านี้แฝงความหมายที่ต่างกัน เช่น ไผ่ หมายถึง ความอ่อนโยน ความก้าวหน้า ความอดทน ท้อ หมายถึง ความสุขและสันติภาพ โบตั๋น หมายถึง ความสำเร็จความและเจริญรุ่งเรือง เป็นต้น

ธรรมชาติ

ลายธรรมชาติที่นิยมใช้ตกแต่ง ได้แก่ ภูเขา หิน เมฆ น้ำ ลายเหล่านี้แฝงความหมายที่ต่างกััน เช่น เมฆ หมายถึง ความสุขและสันติภาพ น้ำ หมายถึง ความนิ่มนวล อ่อนโยน การเชื่อฟัง เป็นต้น

ลายประดิษฐ์

ลายประแจจีน ลายทัก ลายหินหยาง ลายกัก แต่ละลายแฝงความหมายต่างกัน เช่น ลายกัก หมายถึง ความมีชีวิตยืนยาว ลายประแจ หมายถึงการกลับคืน เกิดใหม่ เป็นต้น

สี

สีแต่ละสีมีนัยความหมายซ่อนอยู่ เช่น สีแดง ชาวจีนเชื่อว่าเป็นสีอมตะ เป็นสีแห่งชีวิตเพราะคล้ายกับเลือดของมนุษย์ สีเหลืองทอง มีความหมายแทนอำนาจ ความรุ่งเรือง ความสุขและความโชคดี เป็นต้น

ประติมากรรมจีน

เดิมเพื่อการใช้งานทั่วไปและมักสร้างจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ดินเหนียว ไม้ สำริด หยก ค่อยๆ ดัดแปลงเป็นรูปต่างๆเพิ่มลวดลาย ตัวอย่างเช่น ประติมากรรมรูปคน ทหาร ม้า ในสุสานราชวงศ์ฉิน สี่หวาง และหลังจากรับอิทธิพลพุทธศาสนาในสมัยราชวงศ์ฮั่น มักจะ ทำเป็นรูปพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ แต่หลังจากราชวงศ์เซ็ง สักคมจีนเปลี่ยนแปลงไปเกิดการปฏิวัติ ปี ค.ศ. 1919 ประติมากรรมจีนได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากขึ้น

จิตรกรรมจีน

ยุคแรกพบภาพลวดลาย สัตว์ คนบนเครื่องปั้นดินเผา มีความหมายเกี่ยวพิธีกรรมตามความเชื่อยุคแรกเริ่ม แต่ตั้งแต่ราชวงศ์ฮั่นเริ่มผลิตกระดาษเริ่มใช้หมึกและพู่กันเริ่มเกิดการเขียนภาพในลักษณะพรรณนาโดยมีจุดเริ่มต้นมาจากพุทธศาสนาผสมกับลัทธิเต๋า ดัดแปลงและพัฒนาให้มีลักษณะประจำชาติ

อิทธิพลศิลปะจีนในเวียดนาม

อิทธิพลศิลปะจีนมีมากมายในเวียดนามเนื่องจากชาวจีนที่เข้าไปอาศัยอยู่ในเวียดนามและเวียดนามเคยตกเป็นประเทศราชของจีนมาอย่างยาวนาน ชาวเวียดนามมีคติความเชื่อและนับถือศาสนาเช่นเดียวกับจีน จึงพบ รูปแบบ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรมที่มีความคล้ายคลึงกับจีนอยู่มาก

ศิลปะญี่ปุ่น

ศิลปะญี่ปุ่นสมัยก่อนประวัติศาสตร์จะผูกเข้ากับความเชื่อต่างๆผูกพันกับเทพเจ้าอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ แต่เมื่อวัฒนธรรมจีนหลังไหลเข้ามาพร้อมกับพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อ ชาวญี่ปุ่นจึงนำเอาทั้งหมดเข้ามาดัดแปลงผสมผสานให้เข้ากับความเชื่อและรสนิยมของตนเอง

สถาปัตยกรรม

สถาปัตยกรรมระยะแรกขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติเป็นสำคัญ วัสดุทั่วไปคือไม้ทางด้านรูปแบบได้รับอิทธิพลจากจีนค่อนข้างมาก ตัวอย่างเช่น การสร้างคานโค้งงอน การทำที่ท้าวแขน แต่ก็นำมาปรับให้เข้ากับคตินิยมของคนญี่ปุ่น ไม่นิยมสร้างใหญ่โตเหมือนของจีน ไม่แต่งสีฉูดฉาดปล่อยให้เห็นสีไม้แท้

ประติมากรรม

ประติมากรรมญี่ปุ่นเจริญอย่างมากเมื่อได้รับอิทธิพลพุทธศาสนาจากจีน โดยเฉพาะ พระพุทธรูป พระโพธิสัตว์ ทวารบาล เป็นที่นิยมมากตั้งแต่สมัยอาซึกะเป็นต้นมา

จิตรกรรม

จิตรกรรมในญี่ปุ่นเริ่มปรากฏครั้งแรกตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏภาพตกแต่งบนผนังสุสาน แต่ก็ไม่ได้โดดเด่นเหมือนกับที่เขียนในสมัยหลังคือ สมัยนาระ แต่เมื่อรับอิทธิพลจากวัฒนธรรม

จีนแล้วจิตรกรรมจีนจึงเป็นรากฐานสำคัญของจิตรกรรมญี่ปุ่นรูปแบบเนื้อหาคล้ายจีนแต่ถูกปรับให้สอดคล้องกับคติความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นมากขึ้น

4.3 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อและปรัชญาตะวันออก

อชิระฮุจิ โยชิพจน์พานิช (2557) เขียนหนังสือเรื่อง “ศิลปะเวียดนามและจาม” กล่าวถึง ลัทธิว่าเป็นคติความเชื่อของชาวจีน มีที่มาจาก ขงจื้อ นักปราชญ์ชาวจีนสมัย ชุนชิว เป็นชาวรัฐหลู่(ปัจจุบันคือเขตมณฑลซานตงของจีน) เมื่อ 2500 ปีมาแล้ว ถือเป็นนักคิดคนแรกในประวัติศาสตร์จีน ลัทธิขงจื้อไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคิดเพียงอย่างเดียวแต่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วย ขงจื้อเน้นย้ำความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งเป็นที่มาของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร สามีกับภรรยา เพื่อนกับเพื่อน พี่กับน้อง ควรกระทำอย่างอ่อนน้อมเข้าหากันและปฏิบัติต่อกันตามจารีตสังคม ขงจื้อยังเน้นเรื่องคุณธรรม ซึ่งชาวจีนใช้ในการปกครองประเทศ

ลัทธิขงจื้อเผยแพร่เข้ามาในเวียดนามตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นปกครองเวียดนามลัทธิขงจื้ออยู่คู่กับราชสำนักเวียดนามเช่น พระเจ้าลิ่ถึงโต แห่งราชวงศ์ลีระยะหลัง สร้างสร้างวัดให้กับเทพท่านขงจื้อคือ วัดเวินเหมียว หรือที่เรียกว่า วิหารวรรณกรรม แห่งเมือง ฮานอย ค.ศ. 1070 สร้างวิทยาลัยในวัดสอนเรื่องขงจื้อกับลูกขุนนาง เป็นสถานที่สอบราชการอีกด้วย

พรโสภา (2005) เขียนบทความเรื่อง “สัญลักษณ์สิริมงคลจีน” กล่าวว่า การนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเป็นระบบสัญลักษณ์สิริมงคลของชาวจีนนั้นมีเป็นสิ่งที่มีความหมายและสามารถอธิบายได้ เพราะส่วนใหญ่มีที่มาจากอันเกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติ คติความเชื่อของจีน โดยชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องสิริมงคลมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซาง (ช่วงประมาณ 1711 – 1066 ปีก่อนคริสตกาล) เป็นอย่างน้อย ดังนั้นชาวจีนจึงพยายามไฝหาสิ่งที่เป็นสิริมงคล เพื่อเสริมสร้างโชคลาภ และความยั่งยืน ด้วยเหตุนี้เมื่อชาวจีนพบว่าสิ่งใดมีเสียงพ้องกับคำที่เป็นสิริมงคลหรือมีลักษณะพิเศษเกี่ยวกับสิริมงคลหรือเป็นสิ่งของที่ “พ้องเสียง” กับคำที่เป็นสิริมงคล ชาวจีนก็จะนำของสิ่งนั้นมาจัดเข้าเป็นสัญลักษณ์แห่งสิริมงคลด้วย โดยเฉพาะต่อมาเมื่อชาวจีนได้รับอิทธิพลทางพระพุทธศาสนา และบ้านเมืองมีความเจริญรุดหน้าทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น ก็เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดระบบสัญลักษณ์สิริมงคลจีนเพิ่มเติมขึ้นมา

อีกเป็นจำนวนมาก การนำภาพบุคคล สัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ สิ่งของเครื่องใช้ มาเป็นสัญลักษณ์ใน สิริมิงคลจัน สามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ เช่น

ภาพบุคคลสัญลักษณ์แห่งสิริมิงคลจัน

ภาพบุคคลสัญลักษณ์ในสิริมิงคลจัน โดยมากจะเป็นภาพเทพเจ้าต่าง ๆ ซึ่งชาวจีนนับถือ รวมถึงสัญลักษณ์มงคล ฮก ลก ชิว ซึ่งแสดงในลักษณะของเทพ นอกจากนี้ยังมีเทพ อื่น ๆ ที่นิยมกัน โดยทั่วไป เช่น ภาพโปิเยเซียน เป็นต้น

สัตว์สัญลักษณ์แห่งสิริมิงคลจัน

การใช้สัตว์เป็นสัญลักษณ์แทนคำสิริมิงคล เนื่องจากความหมายของชื่อสัตว์นั้น ๆ หรือ ลักษณะเฉพาะของสัตว์ พ้องกับคำสิริมิงคลจัน ชาวจีนจึงนำสัตว์เหล่านี้มาใช้เป็นสัญลักษณ์สิริมิงคล ด้วย สัตว์เหล่านี้ได้แก่ ค้างคาว ช้าง ม้า และเสือดาว เป็นต้น ในที่นี้เรียงลำดับสัตว์สัญลักษณ์สิริมิงคลจันตามลำดับตัวอักษร เช่น กวาง (ลู) คำว่า “กวาง” ในภาษาจีนออกเสียงว่า “ลู” พ้องเสียงกับคำว่า “ลู” หรือ “ลก” ซึ่งมีความหมายว่า ตำแหน่งขุนนางหรือยศศักดิ์ ชาวจีนจึงนิยมใช้รูปกวางเป็น สัญลักษณ์สิริมิงคลแทนคำว่า “ลก” ซึ่งหมายถึง ตำแหน่งขุนนาง หรือยศศักดิ์ เป็นต้น

ต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ สัญลักษณ์แห่งสิริมิงคลจัน

ต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ ของจีนหลายประเภทมีชื่อและลักษณะเฉพาะสอดคล้องหรือพ้องกับ คำที่มีความหมายสิริมิงคล ชาวจีนจึงได้นำพืชพรรณเหล่านี้มาใช้เป็นสัญลักษณ์สิริมิงคลจัน พืชพรรณต่าง ๆ ที่ชาวจีนนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์สิริมิงคลมีดังต่อไปนี้ เช่น ดอกโบตั๋น (หมู่ตาน) ดอกโบตั๋นเป็น ดอกไม้ที่มีความงามมากที่สุดในบรรดาดอกไม้ทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงกำหนดให้ดอกโบตั๋น เป็น สัญลักษณ์ของความสง่างาม ความเด่นความเป็นเลิศทั้งความงามและความสามารถ ซึ่งถือว่าเป็น ดอกไม้บรรดาศักดิ์ และเป็น “ราชาแห่งดอกไม้ทั้งปวง” นอกจากนี้การที่ดอกโบตั๋นมีอีกชื่อหนึ่งว่า “ฟู่กั๋วฮวา” หมายถึง “ดอกไม้แห่งความร่ำรวย มียศศักดิ์” เนื่องจากคำว่า “ฟู่” แปลว่า “ความ ร่ำรวย” และ “กั๋ว”

มีความหมายว่า “ยศถาบรรดาศักดิ์” ดังนั้นชาวจีนจึงถือว่า ดอกโบตั๋นเป็นดอกไม้แห่งความ ร่ำรวย เป็นต้น

กนกพร ศรีญาณลักษณ์ (2011) ทำวิจัยเรื่อง “การสื่อความหมายของภาพมงคลจีน” กล่าวว่า ภาพมงคลจีนใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นสื่อในการแสดงถึงความเป้นสิริมงคล สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาช้านานของชาวจีน ด้วยเหตุนี้การทำความเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพมงคลจีนจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับภาษา และวัฒนธรรมจีน ไมเช่นนั้นอาจจะยากต่อการเข้าใจความหมายของภาพมงคลจีนได้ เนื่องจากความ เป้นมงคลของจีนที่เกี่ยวกับภาษานั้น มักเกี่ยวข้องกับตัวอักษรและคำพ้องเสียง การไม่รู้ในตัวภาษาจึง ทำให้ไม่เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่สื่อความเป้นสิริมงคลสวนความเป้นมงคลของจีนที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมนั้นมักมีสัมพันธ์กับแนวความคิดของคนจีน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดของลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และศาสนาพุทธเป็นหลัก การใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ สื่อความเป้นมงคลจึงเป้นวัฒนธรรมที่ เป้นเอกลักษณ์เฉพาะของจีนแผ่นดินใหญ่และเอกลักษณ์เฉพาะนี้ยังมีอิทธิพลต่อสัญลักษณ์มงคลของ ประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

ชาวจีนให้ความสำคัญกับมงคล 9 ประการ ความหมายมงคล 9 ด้าน ได้แก่ อายุยืน โชคลาภ สมปรารถนา ลูกหลานสืบสกุล ปดเป่าสิ่งไม่ดี ความสุข ประสบความสำเร็จความรัก และความร่ำรวย ได้สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาในการมีชีวิตที่ดีของชาวจีนโดยการสื่อผ่านภาพสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งภาพแต่ละภาพจะต้องมีความหมาย และความหมายจะต้องเป้นความหมายที่เป้นสิริมงคล

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงจุดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทาง ประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศเวียดนาม จีนและญี่ปุ่น ตามแนวคิดของ เหงียนคักเวียน (2545) กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศเวียดนามที่มีความสัมพันธ์กับประเทศจีนและญี่ปุ่นมาตั้งแต่ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทั้งจากการเข้ามายึดครอง เผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรม และการอพยพ ย้ายถิ่นฐานและยังทราบถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของประเทศเวียดนามอย่างยาวนานจนทำให้ เห็นถึงวิวัฒนาการและเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม วัฒนธรรม ศิลปะที่ได้รับการผสมผสานกันจากทั้ง

จีนเวียดนามและญี่ปุ่นตามแนวคิดของ สถานเอกอัครราชทูตไทย (2515) ยอร์ช เซเดส์ (2525) และในด้านศิลปะ ปัญญา เทพสิงห์ (2548) และ อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช (2557) กล่าวว่า ทั้งศิลปะเวียดนามและญี่ปุ่น ต่างได้รับอิทธิพลมาจากการรับศิลปะวัฒนธรรมจากประเทศจีนเข้าไปผสมผสาน ไม่ว่าจะในด้านสถาปัตยกรรม ปติมากรรม จิตรกรรม มาเป็นเวลายาวนาน โดยส่วนใหญ่คติความเชื่อและศาสนามีอิทธิพลต่อศิลปะเป็นอย่างมาก ค่อยๆ วัฒนาการปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

เนื่องจากการศึกษาศิลปะ ลวดลาย ภาพสัญลักษณ์มงคลของจีนในบ้านต้น กี่ ที่แฝงไปด้วยนัยยะและความหมายสำคัญที่สามารถบอกเล่าถึงคติความเชื่อและวิถีชีวิตแบบชาวจีนผ่านสัญลักษณ์มงคลเหล่านี้ได้ ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาศิลปะ ลวดลาย และภาพสัญลักษณ์มงคลจีนจากบ้านต้น กี่ เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะจีน ญี่ปุ่น และเวียดนาม รวมไปถึงความหมายของศิลปะที่ปรากฏให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อให้เข้าใจคติความเชื่อทางปรัชญาตะวันออกผ่านภาพสัญลักษณ์เหล่านี้

บทที่ 3

ประวัติศาสตร์เวียดนามในความสัมพันธ์กับจีน

เวียดนามเริ่มเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์หลังจากตอนใต้ของจีนเข้ารุกรานและยึดครองดินแดนแถบลุ่มแม่น้ำแดง จากนั้นไม่นานจักรพรรดิฉินซึ่งเริ่มรวมดินแดนจีนสร้างจักรวรรดิให้เป็นหนึ่งเดียว โดยได้ยกทัพลงมาและทำลายอาณาจักรของพวกถูกได้ ก่อนผนวกดินแดนลุ่มแม่น้ำแดงทั้งหมด ให้ขึ้นตรงต่อศูนย์กลางการปกครองหนานไห่ ที่เมืองพานอวีหรือกวางโจวในมณฑลกวางตุ้งปัจจุบัน หลังสิ้นสุตราวงศ์ฉิน ข้าหลวงหนานไห่คือจ้าวถ้ว ประกาศตั้งหนานไห่เป็นอาณาจักรอิสระ ชื่อว่าหนานเยว่ หรือ นามเหวียด ในสำเนียงเวียดนามซึ่งเป็นที่มาของชื่อเวียดนามในปัจจุบัน ก่อนกองทัพฮั่นเข้ายึดอาณาจักรนามเหวียด ได้ในปี พ.ศ. 585 และผนวกเป็นส่วนหนึ่งของจีน ใช้ชื่อว่า เจียวจื่อ ขยายอาณาเขตลงได้ถึงบริเวณเมืองดานังในปัจจุบัน และส่งข้าหลวงปกครองระดับสูงมาประจำ เป็นช่วงเวลาที่ชาวจีนนำวัฒนธรรมจีนทางด้านต่างๆ ไปเผยแพร่ที่ดินแดนแห่งนี้ พร้อมเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทรัพยากรจากชาวพื้นเมืองหรือชาวเวียดนามจนนำไปสู่การต่อต้านอย่างรุนแรงหลายครั้ง

การปกครองของจีนในเวียดนามขาดตอนเป็นระยะตามสถานการณ์ในจีนเอง ซึ่งเป็นโอกาสให้ชาวพื้นเมืองในเวียดนามตั้งตนเป็นอิสระ ในช่วงเวลาที่เวียดนามอยู่ใต้การปกครองของราชวงศ์ถัง พุทธศาสนาเริ่มเข้าสู่เวียดนาม เมืองต้าหลูหรือฮานอย เป็นเมืองใหญ่ที่สุดเป็นศูนย์กลางการค้าการเดินทางของชาวจีนและอินเดีย พระสงฆ์และนักบวชในลัทธิเต๋าจากจีนเดินทางเข้ามาอาศัยในดินแดนนี้ ต่อมาราชวงศ์ถังได้เปลี่ยนชื่อเขตปกครองนี้ใหม่ว่า อันหนาน (หรืออันนัม ในสำเนียงเวียดนาม) หลังปราบกบฏชาวพื้นเมืองได้ แต่ถือเป็นช่วงเวลาสุดท้ายที่จีนครอบครองดินแดนแห่งนี้

พ.ศ. 1498-1510 ราชวงศ์โจว-หลังจากการล่มสลายของราชวงศ์ถังของจีน นายพลโงเกวี่ยน ผู้นำท้องถิ่นในเขตเมืองฮวาลือ ทางใต้ของกลุ่มแม่น้ำแดง ขับไล่ชาวจีนได้ แล้วจึงก่อตั้งราชวงศ์โจวเปลี่ยนชื่อประเทศว่า ไตเวียด หลังจากจักรพรรดิสวรรคต อาณาจักรแตกแยกออกเป็น 12 แคว้น มีผู้นำของตนไม่ขึ้นตรงต่อกัน

พ.ศ. 1511-1523 ราชวงศ์ดิงห์-ขุนศึกดิงห์โอบะหลิง แม่ทัพของราชวงศ์โจว สามารถรวบรวมแคว้นต่างๆเข้าด้วยกัน เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น ไตโกเวียด เริ่มสร้างระบบการปกครองแบบจีนมากกว่ายุคก่อน

หน้า และตั้งตนเป็น จักรพรรดิดิ้งตี้เตียน หรือ ดิ๋งตี้เตียนหว่าง เสมือนจักรพรรดิจินซีผู้รวบรวมจีน ถือเป็นการเริ่มใช้ตำแหน่งจักรพรรดิหรือ หว่างเต้ ในเวียดนามเป็นครั้งแรก

พ.ศ. 1524-1552 ราชวงศ์เตียนเลหรือเลยุคแรก-มเหสีของจักรพรรดิดิ้งตี้โปะหลัง ได้ขับไล่ รัชทายาทราชวงศ์ดิ๋งตี้ สถาปนาพระสวามีใหม่คือขุนศึกเลหว่านเป็นจักรพรรดิเลต่ายแห่ง โดยพยายามสร้างความมั่นคงด้วยการฟื้นฟูความสัมพันธ์กับราชวงศ์ซ่งของจีนและปราบปรามกบฏภายใน แต่ก็ไม่รอดพ้นการรัฐประหาร สมัยนี้พุทธศาสนาและลัทธิเต๋ารุ่งเรืองมากและได้รับความเลื่อมใสศรัทธาในหมู่ชนชั้นสูงมาก ประวาติ ไวยนาม (2556)

ราชวงศ์ยุคใหม่

พ.ศ. 1552-1768 ราชวงศ์หลี-หลี กง อ้วนมีอำนาจในราชสำนักฮวาลี เมื่อขึ้นครองราชย์ ทรงย้ายเมืองหลวงไปที่ ทังลอง (ฮานอย) ทรงสร้างวัดขึ้น 150 แห่ง ในปี 1070 นำระบบการสอบจอหงวนมาใช้ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวันเหมียว ให้ความรู้เกี่ยวกับบรรณคดีขงจื้อ เพื่อสอบเข้ารับราชการในระบบจอหงวน แต่ขุนนางยังมีจำนวนน้อย ส่วนหนึ่งเป็นเชื้อสายผู้มีอิทธิพลในหัวเมือง ต่อมาทรงพระนามว่า หลีไถโต สมัยหลีเป็นสมัยที่พระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อการเมืองการปกครองและสังคมมาก ที่ปรึกษาราชการในบางสมัยเป็นพระสงฆ์ จักรพรรดิราชวงศ์หลีช่วงหลังสร้างวัดขนาดใหญ่ขึ้นหลายแห่ง และสละราชสมบัติออกผนวช เป็นสาเหตุให้การบริหารราชการเริ่มตกอยู่ในอำนาจของเครือญาติ พระชายามาจากตระกูลที่มั่งคั่งในหัวเมือง ผู้ปกครององค์สุดท้ายเป็นเด็กหญิงที่ได้รับการตั้งเป็นจักรพรรดินี พระนามว่าหลีเจี้ยว การบริหารราชการตกอยู่ในอำนาจของญาติวงศ์พระชนนีซึ่งเป็นขุนศึกมีกองกำลังทหารอยู่ในมือ เช่นเงินญูโตะ ซึ่งก่อรัฐประหารยึดอำนาจจากราชวงศ์หลีในที่สุด

พ.ศ. 1768-1943 ราชวงศ์เจิ่น-เงินญูโตะญาติของพระชายาจักรพรรดิก่อรัฐประหาร ยึดอำนาจท่ามกลางสถานการณ์กบฏและการรุกรานจากข้าศึกต่างชาติ จากนั้นได้อภิเษกสมรสกับพระนางเจี้ยว ฮว่าง จักรพรรดินีองค์สุดท้ายของราชวงศ์หลีแล้วยกหลานขึ้นเป็นจักรพรรดิองค์แรกของราชวงศ์เจิ่น สมัยเจิ่นเวียดนามต้องเผชิญกับศึกสงครามโดยตลอด ที่ร้ายแรงที่สุดคือการรุกรานจากพวกมองโกลและจัมปา สมัยเจิ่นก็เริ่มให้ความสำคัญกับอารยธรรมจีนมากกว่ายุคก่อนหน้าโดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาและอักษรศาสตร์ รวมถึงการบริหารราชการแบบจีน ในสมัยนี้มีการประมวลพงศาวดารชาติเป็นครั้งแรก ชื่อว่า ด่ายเหวียดสือกี้หรือ บันทึกประวัติศาสตร์มหาอาณาจักรเวียด โดยราชบัณฑิต เลวันฮ้วนนอกจากนี้ยังเริ่มมีการประดิษฐ์อักษรของเวียดนามที่เรียกว่า อักษรโนม ขึ้นเป็นครั้งแรก เหวียนคักเหวียน (2545)

3.1 ประวัติศาสตร์เมืองฮอยอัน

ยุคอาณาจักรโบราณจาม (ศตวรรษที่ 2 จนถึงศตวรรษที่ 15) เมืองฮอยอันเป็นที่รู้จักกันในนามว่าลัมแอบโป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจาม ในช่วงศตวรรษที่ 9 และ 10 หลังจากนั้นเมืองลัมแอบโป ทวีความสำคัญมากขึ้นในฐานะเป็นเมืองท่าที่ติดต่อกับต่างประเทศ ทำให้ชาวอาหรับ ชาวเปอร์เซีย และชาวจีนที่จะมาทำการค้ากับเวียดนามตอนกลางเดินทางมาสู่เมืองฮอยอันมากขึ้น สินค้าในสมัยนั้นคือ ผ้าไหม ไหมก กระจงเต่า ทองคำ ไม้ และน้ำตาล มีการขุดพบซากเมืองสมัยอาณาจักรจาม บ่อน้ำโบราณ รูปปั้นหินแกะสลักด้วยเซรามิก เครื่องปั้นดินเผา หลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้แสดงให้เห็นเส้นทางการค้าระหว่างตะวันออกกลางกับเอเชียอาคเนย์ ไปจนถึงจีนแผ่นดินใหญ่ เจริญ หล่อวิมมงคล (2012)

ต่อมาอาณาจักรจามก็เริ่มอ่อนแอลงเนื่องจากสงครามกับอาณาจักรไต่เวียดทางตอนเหนือ และอาณาจักรขอมทางตะวันตกเฉียงใต้ และในที่สุดแคว้นทางตอนเหนือซึ่งเข้มแข็งกว่า ก็สามารถมีอิทธิพลเหนือดินแดนจามทั้งหมด อาณาจักรไต่เวียดได้ครอบครองเมืองฮอยอัน อาารายธรรมที่อาณาจักรไต่เวียดนำมาสู่ดินแดนแถบนี้ คือ การทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวในนาหลุม และการประมง เมืองฮอยอันจึงเริ่มพัฒนาจากเมืองท่าหน้าด่าน กลายมาเป็นเมืองที่มีหัตถกรรม พื้นบ้านที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมเพื่อนำไปสู่การค้ากับเมืองรอบๆ และการค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากเมืองฮอยอันตั้งอยู่ในเขตทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ใกล้กับปากแม่น้ำทูบอน ซึ่งเป็นอ่าวน้ำลึกสำหรับเรือพาณิชย์จากต่างประเทศ และบริเวณอ่าวสามารถกันคลื่นลมได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลทางการค้าในเวียดนามมากที่สุด ต่อมาจีนมีปัญหาทางการเมืองกับญี่ปุ่นในสมัยราชวงศ์หมิง ทำให้ญี่ปุ่นต้องเบนเข็มมาค้าขายกับเมืองฮอยอันเพื่อจะได้สินค้าจีนโดยเลี่ยงที่จะค้าขายกับประเทศจีนโดยตรง เมืองฮอยอันจึงคลาคล่ำไปด้วยพ่อค้าจากจีน และญี่ปุ่น เจริญ หล่อวิมมงคล (2012)

จวบจนศตวรรษที่ 17 ชื่อของฮอยอันได้รับการบันทึกลงในเอกสารของชาวต่างชาติว่าไฟโฟ (fiffo) มีนักเดินเรือชาวตะวันตกเดินทางเข้ามาที่ท่าเรือนี้มากมาย จนเมืองฮอยอันกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญ ในเอเชียอาคเนย์ และเป็นศูนย์กลางระหว่างตะวันตกและตะวันออก

เมื่อเข้าสู่ปลายศตวรรษที่ 18 แม่น้ำ ทู โบน เริ่มตื้นเขิน เนื่องจากตะกอน จนเรือใหญ่ไม่สามารถเข้ามาได้ เมืองดานังจึงถูกสร้างขึ้นมาแทนที่ นับตั้งแต่นั้นมาชื่อของเมืองฮอยอันก็เริ่มเลือนหายไปกับกาลเวลา จนกระทั่งประวัติศาสตร์เวียดนามในยุคใหม่นี้เริ่มขึ้นในตอนต้นศตวรรษที่ 19

ประมาณปี ค.ศ. 1802 และดำรงอยู่จนถึงปี ค.ศ. 1945 ยุคนี้มีการปกครองโดยราชวงศ์เหงียน (Nguyen Dynasty) กษัตริย์ในราชวงศ์นี้ได้ทรงสร้างไว้ให้เป็นเมืองหลวง

เมืองฮอยอัน มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เวียดนาม ในฐานะเป็นเมืองท่า และด้วยความ เป็นเมืองท่าจึงทำให้ฮอยอันคลาคล่ำด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ นอกจากชาวเวียดนามแล้วยังมีชาว จีน ญี่ปุ่น และยุโรป ผู้คนเหล่านี้เข้ามาตั้งหลักปักฐาน ตั้งห้างร้านเพื่อค้าขาย สุพรรณิ ปันมณี (2549)

ชนชาติแรกที่เข้ามาค้าขายแถบนี้ คือ จีน เริ่มจากการเดินทางนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกับคน พื้นถิ่น จนต่อมาปรากฏหลักฐานว่าชาวจีน และญี่ปุ่นนอกจากเข้ามาค้าขายแล้ว ยังตั้งหลักแหล่งใน เมืองฮอยอันด้วย ทั้งสองกลุ่มตั้งชุมชนแบ่งพื้นที่กันอย่างชัดเจน

เมืองฮอยอัน อยู่ห่างจากเมืองท่าดานัง ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตร ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำทูโบน ห่างจากชายฝั่งทะเลเข้ามาตอนในระยะทางไม่กี่กิโลเมตร เคยเป็น เมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองและเป็นที่ยอมรับกันของโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ในบริเวณที่เป็น ไคเวียดกลาง ภายใต้การปกครองของราชวงศ์เหงียน เมืองนี้เคยปรากฏในบันทึกการท่องเที่ยวของ โลกตะวันตกในศตวรรษที่ 17-18 ในชื่อ ไฟไฟ หรือ ไฮโป เดิมเคยเป็นเมืองท่าชายทะเลในอาณาจักร จามปา ชื่อ เจียน ซึ่งต่อมาราวศตวรรษที่15 กลายเป็นเมืองชายทะเลเวียดนามภายใต้ราชวงศ์ตรัน

ต้นศตวรรษที่16 ชาวโปรตุเกสได้เดินทางเข้ามาสำรวจชายฝั่งทะเลเมืองโฮยอัน ตามมาด้วย ชาวฮอลันดา ฝรั่งเศส อังกฤษ มีหมอสอนศาสนาเข้ามารุ่นแรกคือ อเล็กซองดร์ เดอ โรดส์ ผู้พัฒนา อักษรแบบโรมันให้เป็นอักษรเวียดนามรวมอยู่ด้วย อย่างในปัจจุบัน สุพรรณิ ปันมณี (2549)

เป็นเวลานับหลายศตวรรษที่เมืองโฮยอันเป็นเมืองท่าพาณิชย์ที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของโลกตะวันตกและโลกตะวันออก รวมทั้งอารยธรรมจีนที่ปรากฏเด่นชัดจนถึงปัจจุบัน

3.2 บ้านตันกี เลขที่ 101 (Old House No.101)

บ้านไม้เก่าซึ่งตั้งอยู่ที่เลขที่ 101 ใกล้ๆ กับสะพานญี่ปุ่น บ้านตันกี เป็นบ้านไม้ผสมปูนสองชั้นที่สวยงามและเก่าแก่ที่สุดในเมืองฮอยอัน เป็นสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวถึง 3 ชาติคือ จีน ญี่ปุ่นและเวียดนาม บ้านโบราณหลังนี้ เป็นบ้านของชาวจีนตระกูล ตันกี ตัวบ้านมีอายุราวๆ 270 ปี คาดว่าอาศัยอยู่กันมา 5-7รุ่นแล้ว เจ้าของบ้านเป็นเศรษฐีเก่าของจีนในเวียดนาม ภายในบ้านจะห้องต่างๆ ที่แบ่งตามการใช้งานถึง 4 ห้อง คือห้องสำหรับต้อนรับพ่อค้าคนจีน ห้องนั่งเล่น ลานกว้างและห้องนอน โดยในส่วนของห้องนอนนั้นไม่ได้เปิดให้เข้าชม บ้านหลังนี้เคยโดนน้ำท่วมมาแล้วไม่รู้กี่ครั้ง โดยภายในบ้านจะทำการวัดและบันทึกระดับน้ำไว้ ว่าเมื่อไหร่ ระดับน้ำสูงถึงไหน เคยโดนน้ำท่วมหนักๆ อยู่หลายครั้ง มะนาว (2109)

3.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมบ้านตันกี เลขที่ 101

บ้านโบราณตันกี ตั้งอยู่บนถนน เหวียนไทฮ็อกเป็นเส้นถนนของหมู่บ้านฮอยอันที่คู่ขนานไปกับแม่น้ำทูโบน บ้านส่วนใหญ่รวมถึงบ้านตันกีจะมีหน้าบ้านติดถนนฝั่งหนึ่งและยาวจรดถนนอีกฝั่งหนึ่ง สร้างด้วยไม้ผสมปูน ฝีมือละเอียดและประณีตมาก ตัวผนังปูนทาสีเหลืองผสมกับไม้ ตัวบ้านมีสองชั้น หน้าบ้านแคบแต่มีพื้นที่ยาวเป็นตอนลึกเข้าไป หลังคามุงด้วยอิฐแบบกระดองปูซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของเมืองฮอยอัน ลักษณะบ้านส่วนหน้า เป็นเหมือนร้านค้า ขายของ มีพื้นที่ตอนรับแขก หลังบ้านเป็นเหมือนที่เก็บสินค้า ตามเสาไม้และผนัง มีการแกะสลักลวดลายมงคลเชิงสัญลักษณ์แบบจีนประดับอยู่มากมาย ลานบ้านข้างในเปิดโล่งกลางแจ้งแบบจีน และมีเฉลียงไม้เชื่อมต่อที่อยู่อาศัยของตัวบ้านชั้นสองและส่วนอื่นๆ เข้าด้วยกัน

ภาพที่ 1: ภาพผู้ทำวิจัยกับหน้าบ้านตึก 101

ที่มา : ณิชฎกานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

บทที่ 4

วิเคราะห์สัญลักษณ์มงคลจีนและศิลปะในบ้านต้นก

สิริมงคลจีน คือ วัตถุ หรือระบบสัญลักษณ์ หรือกระบวนการในการสร้าง ความหมายของชาวจีน เพื่อบันดาลให้เกิดความสุข ความสมหวัง โชคลาภ ความร่ำรวย ความเจริญรุ่งเรืองด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ หรือบันดาลให้เกิดขวัญและกำลังใจ ฯลฯ โดยมีทั้งตัวอักษร รูปภาพ ลวดลาย และสัญลักษณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้วิเศษ ผลไม้ ดอกไม้สัตว์หรือของใช้มาเกี่ยวพันมากมาย สำหรับการใช้สิริมงคลจีน มีการสืบทอด ผ่านภาษา วิถีชีวิต ประเพณีเทศกาล และพิธีกรรมต่างๆ ของจีน ซึ่งชาวจีนจึงถือว่า เป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคดีที่มนุษย์ต้องการและปรารถนา เนื่องจากชาวจีนมี สิ่งสิริมงคลที่เกี่ยวพันมากมายตั้งแต่พิธีเกิด แต่งงาน แห่ขันหมาก วัฒนธรรม และประเพณี ความเชื่อ โดยมีสัตว์สิ่งของ ดอกไม้ผลไม้หรือรูปสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายมงคล คือ อายุยืน โชคลาภ สมปรารถนา ความสุข ความประสบความสำเร็จ และความร่ำรวย (พรพรรณ จันตโรนนนท์, 2007)

ฮวงจุ้ยเชื่อว่า เพียงสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ก็สามารถส่งอิทธิพลและพลังงานกับสิ่งรอบๆ ตัวได้โดยการใช้ สิ่งสิริมงคล ซึ่งคนจีนเชื่อกันมาแต่โบราณว่าจะทำให้เกิดโชคลาภและความเป็นสิริมงคล อีกทั้งตามหลักศาสตร์ฮวงจุ้ยเป็นการกระทำที่ต้องการให้มนุษย์อยู่ร่วมกันกับกระแสลม และกระแสฟ้าได้อย่างผสมผสานกลมกลืนและมีความเสมอภาคกัน เพราะธาตุเหล่านี้จะ ทำให้พลังความดีบังเกิดขึ้นกับชะตาชีวิตมนุษย์ดังนั้น เพื่อให้เกิดพลังที่ดีงาม มนุษย์ จะทำเป็นที่จะต้องวางตำแหน่งบ้านและสถานที่ทำงานให้ถูกตามลักษณะฮวงจุ้ยแล้ว ต่อจากนั้นสิ่งแวดล้อมก็จะอำนวยให้ชะตาชีวิตที่ดีมีสันติสุขเกิดความมั่งคั่งและมีโชค แต่หากเกิดความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มากกระทบกับความเสมอภาคนี้ จำเป็นต้องปรับสภาพหรือแก้ไขให้สอดคล้องกันอยู่เสมอ (พิสมัย ศุภัทธานนท์, 2000) 4.1 การเมืองการปกครอง

4.1 ลวดลายในศิลปะจีน

เนื่องจากประชาชนในประเทศจีนมี ความเชื่อและความศรัทธาในปรัชญาคำสอนของศาสนาพุทธ หลากหลายนิกาย ทั้งหินยาน ต้นตระกูลยาน (นิกายลามะ) และมหายานซึ่งแต่ละ นิกายต่างมีรูปแบบในคำสอนแตกต่างกัน แม้จะมีจุดมุ่งหมายในทางเดียวกัน จึงทำให้เกิดผลงานทางศิลปกรรมที่มี ลักษณะคล้ายคลึงกันบ้าง ต่างชนิดกันบ้าง เป็นไปตาม คำสอนและความศรัทธาในแต่ละลัทธิแต่ละนิกาย (ส. ศิวรักษ์. 2521)

ลวดลายที่นำมาใช้ในงานศิลปกรรมของจีนทุกชนิด เป็นลวดลายเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมาย เป็นมงคลทั้งสิ้น แม้กระทั่งในงานจิตรกรรมภาพเขียนบางภาพจะแฝงความหมายที่เป็นสัญลักษณ์ไว้ ถ้าไม่เข้าใจในความหมายเหล่านั้น ก็จะไม่มีความเข้าใจถึง ศิลปกรรม จิตรกรรมของจีนได้ สัญลักษณ์ที่นำมาใช้ ส่วนมากมักมีความหมายในทางให้อายุยืน มีสุขภาพพลานามัยดี มีตำแหน่งและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน มีลูกหลานมาก ๆ มีหน้ามีตาในสังคมเป็นที่เคารพนับถือและให้เกิดใหม่ใน ภพภูมิที่ดี วัฒนธรรมเหล่านี้ได้กลายเป็นมรดกตกทอดจนถึงทุกวันนี้ ไม่เพียงแต่ภายในประเทศจีนเท่านั้นที่ได้รับอิทธิพลเหล่านี้ แต่ประเทศใกล้เคียงมายมาย อย่างเช่นประเทศเวียดนามที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศจีนเป็นเวลายาวนาน และเนื่องจากภูมิประเทศที่ติดกัน ทำให้เวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศที่รับเอามรดกทางวัฒนธรรมแบบจีนไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ

ลวดลายและสัญลักษณ์มงคลของจีนมีมากมายและถูกนำไปดัดแปลงผสมผสานตามความเชื่อของผู้ศรัทธา ผู้วิจัยจึงแบ่งประเภทสัญลักษณ์มงคลจีนออกเป็นประเภท ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์จากธรรมชาติ แบ่งได้ 3 ประเภทดังนี้

ลวดลายจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เป็นการนำเอาธรรมชาติ และปรากฏณ์ต่างๆมาประกอบเข้ากับจินตนาการและความรู้ สร้างสรรค์คือออกมาเป็นลวดลายสัญลักษณ์ที่สวยงาม เช่น เมฆคลื่นน้ำ

- ลวดลายเมฆ เป็นลวดลายที่นิยมใช้กัน มากในประเทศจีน มีความหมายถึงความสุข สันติ ความมี โชคและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ถ้านำไปประกอบกับภาพ หรือลวดลายอื่น ความหมายก็จะเปลี่ยนไป แต่จะเป็นไปใน ทางที่ดีการเขียนลวดลายเมฆมีหลายรูปแบบ เช่น

- ลายประแจเงิน เป็นการนำลวดลายเมฆมาต่อ ลายในรูปทรงเรขาคณิต ถ้าต่อลายโดยไม่ม้วน ขดจะเรียกว่า ประแจเงินลายสายฟ้า ถ้ายลายตรงกลางไขว้กันจะเรียกว่า ประแจเงินลายสวัสติกะ

- ลายหยูอี้ (ยูอี้) เป็นการนำลวดลายเมฆมาต่อ ลายโดยใช้ลักษณะของหัวคทา หยูอี้มาผูกลายต่อกัน (หัว คทาหยูอี้ดัดแปลงมาจากรูปทรงของเห็ดหลินจือ ที่เชื่อกัน ว่าใครได้กินแล้วจะมีชีวิตเป็นอมตะ)

- **ลวดลายน้ำ** คลื่น เป็นลวดลายที่นำธรรมชาติมาสร้างเป็นสัญลักษณ์แทนทะเล ทะเลสาบ และ สระน้ำ นิยมวาดเป็นลวดลายโค้ง ครึ่งวงกลม หรือ 3 ใน 4 ของวงกลม วางเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เป็นการอวยพรให้ ได้รับยศถาบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก

ลวดลายจากพืช

เป็นลวดลายที่นำเอาต้นไม้ ดอกไม้และผลไม้ มากำหนดเป็นสัญลักษณ์ สร้างความหมาย เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยยึดถือเอาความเป็นจริงตาม ลักษณะของพืชมาประกอบกันเข้ากับ ความเชื่อดังนี้

- ต้นไม้ เป็นการน เอาต้นไม้ มาแสดงความหมายที่เป็นมงคล ซึ่งมักจะให้ความหมายที่เน้น ให้อายุ ยืนยาว สงบร่มเย็นและความสุขสมหวัง เช่น ต้นไผ่ ต้นสน

- ต้นสน เป็นต้นไม้ที่ไม่ผลัดใบ ทนทานในทุก ฤดูกาล มีอายุยืน จึงใช้เป็นสัญลักษณ์ของการ อวยพรให้ มีอายุยืนยาว มั่นคงและการมีชีวิตคู่ที่ยั่งยืน

การนำเอาต้นไผ่กับต้นสนไปใช้ประกอบกับ สัญลักษณ์อื่น ๆ อีกมากมาย เกิดความหมายที่ใช้ ในทาง มงคลในภาพเขียนของจีนมัก ก็ใช้ ต้นไผ่ กับต้นสนเป็นสวน ประกอบที่สำคัญของภาพ

- ต้นไผ่ ต้นสนและต้นเหมย เป็นต้นไม้ที่รวม เรียกว่า มงคลสาม

- ต้นไผ่ ดอกท้อ ดอกกล้วยไม้และดอกเก๊กฮวย ถ้าอยู่รวมกันมีความหมายเป็นมงคลให้ชีวิตมี ความสุข มี ความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ – ต้นไผ่ กับดอกเหมย มีความหมายถึงเด็กหนุ่ม (ต้น ไผ่) คู่กับเด็กสาว (ดอกเหมย)

ดอกไม้

ดอกไม้ที่คนจีนนิยมนำมาปลูกและ ประดับไว้ ตามสถานที่ต่างๆ มักให้ ความหมายเป็น มงคล ไม่ได้เน้นที่ความสวยงามเป็นหลัก เนื่องจากประเทศจีนอยู่ใน เขตอบอุ่น จึงมีภูมิอากาศ 4

ฤดูกาล สภาพแวดล้อมและ ธรรมชาติต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลนั้น ๆ ศิลปินจีนจึงวาดภาพแสดงความงามของธรรมชาติในแต่ละ ฤดูกาล โดยกำหนดสัญลักษณ์ จากดอกไม้ให้เป็นตัวแทนของแต่ละฤดูกาล เช่น ดอกเหมย เป็นสัญลักษณ์ของฤดู หนาวดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ ของฤดู ใบไม้ผลิ ดอกบัวเป็น สัญลักษณ์ของฤดูร้อนและดอกเก๊กฮวยเป็นสัญลักษณ์ของ ฤดูใบไม้ร่วง นอกจากดอกไม้ 4 ชนิดนี้แล้ว ยังมีดอกไม้อื่น เป็นจำนวนมากที่ เป็นสัญลักษณ์ของดอกไม้มงคล แต่จะนำมา กล่าวถึงเฉพาะดอกไม้ที่นิยมนำมาใช้กันเท่านั้น เช่น

- ดอกฝูหรง ฟ้องเสียงกับคำที่มีความหมายว่า ร่ำรวยและรุ่งเรือง จึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความ ร่ำรวยและความรุ่งเรือง

- ดอกเหมยหรือดอกบัว เป็นดอกไม้ที่ออกดอกในฤดูหนาว กลิ่นหอมสดชื่น จึงเป็นตัวแทน ของ ดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม ดอกเหมยเป็นสัญลักษณ์ของความ ชื่นบาน ความมีโชคลาภ

- ดอกโบตั๋น เป็นนางพญาแห่งดอกไม้ของจีน มีหลายสี สีแดงเป็นสีที่ นิยมกันมากที่สุด เป็น สัญลักษณ์ ของ ความมั่นคง มีเกียรติและสง่างาม

- ดอกบัว เป็นดอกไม้มงคลทางพุทธศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์คนจีนเชื่อกันว่า ดอกบัว เป็นดอกไม้ สรรงสวรรค์ ในแดนสุขาวดี ขององค์อมิตาภพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นดินแดนที่ วิญญาณ ทุกดวงมุ่งหวังจะไป เกิดใหม่ที่นี้

- ดอกเก๊กฮวยหรือดอกเบญจมาศ เป็นดอกไม้ ที่ออกดอกบานสะพรั่งในฤดูใบไม้ร่วง ขณะที่ ดอกไม้ชนิด อื่นเริ่มร่วงโรย ดอกเก๊กฮวยเป็นสัญลักษณ์ของการมีชีวิตที่ยืนยาว ทนทานและอดทน

ผลไม้ที่ให้ความหมายเป็นมงคล ของจีนก็มีมากมายเช่นเดียวกับดอกไม้มีทั้งชนิดผลเดี่ยว และ ชนิดเป็นพวงเป็นช่อเช่น ลูกท้อ ทับทิม ส้ม องุ่น

. - ลูกท้อ เป็นผลไม้ในตำนานที่ปลูกอยู่บน สวรรค์เป็นผลไม้มงคลที่ใช้ในการอวยพรให้มีอายุ ยืน

- ทับทิม เป็นผลไม้มงคล ถ้าปลูกไว้หน้าบ้าน จะขจัดความชั่วร้าย กิ่งและใบใช้ในการทำพิธีต่าง ๆ เนื่องจากทับทิมเป็นผลไม้ที่มีเมล็ดมากจึงใช้ในการอวยพร ให้มีบุตรมาก

- ส้มมือพระพุทธ เป็นผลไม้ที่มีลักษณะคล้าย มือของพระพุทธเจ้า มีกลิ่นหอม รับประทานไม่ได้ ใช้อวยพร ให้มีโชควาสนา มีความมั่งคั่ง

- องุ่น เป็นผลไม้ บนสวรรค์ ออกลกเป็นช่อ เป็น สัญลักษณ์ ของความอุดมสมบูรณ์ เจริญงอกงาม มีความหมายเป็นมงคลที่อวยพรให้อายุยืนยาว

- น้ำเต้า เป็นพืชมงคลที่ใช้สื่อ ถึงการมีบุตรจำนวนมาก มีลูกเต็มบ้านมีหลานเต็มเมือง เนื่องจากน้ำเต้าเป็นพืชพันธุ์ที่มีเมล็ด มาก มีเครือยาว และออกผลไม่จบสิ้น

อื่นๆ มีพืชผักอีกหลายชนิดที่ นำมาใช้เป็น สัญลักษณ์ให้ความหมายเป็นมงคล เช่น

- เห็ดหลินจือเป็นเห็ดชนิดหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่า เป็นยาอายุวัฒนะ ใครได้กินจะเป็นอมตะ จึงเป็นสัญลักษณ์ ของการมีอายุยืน

ลวดลายจากสัตว์

เป็นลวดลายมงคลที่นำเอา สัตว์ทั้งที่ ปรากฏในธรรมชาติ และสัตว์ จากจินตนาการ จากความเชื่อทางศาสนาต่าง ๆ มาเป็นสัญลักษณ์ในการ สื่อความหมายดังนี้

สัตว์ในธรรมชาติสัตว์ในธรรมชาติที่นำ มาเป็นสัญลักษณ์มีทั้งสัตว์ป่า สัตว์เลี้ยงขนาดต่าง ๆ เช่น

- ช้าง เป็นสัตว์ ป่าขนาดใหญ่ เป็นสิ ญลั กษณ์ ของ พละกำลังอำนาจและความเฉลียวฉลาด เป็นสัตว์มงคลที่

ช่วยนำ ความสำเร็จมาให้โดยดูความหมายจากสิ่งที่บรรพบุรุษอยู่บน หลังช้างเป็นหลัก เช่น ช้างบรรพบุรุษ แยกกันดอกไม้หมายถึง นำสิ่งดีงาม มาให้โดยขอให้โชคดีและร่ำรวย

- ม้า เป็นสัญลักษณ์ของความว่องไว ปราดเปรียวใช้ในการอวยพรให้สุขภาพแข็งแรง
- กวางเป็นสัญลักษณ์ ของยศถาบรรดาศักดิ์และ อายุยืนยาว โดยวาดรูปกวางคาบหญ้าวิเศษ หรือเห็ดหลินจือ ที่เชื่อกันว่ากินแล้วจะอายุยืน
- เสือเป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจเป็นสัตว์ เทพที่ช่วยป้องกันภูตผีปีศาจและคุ้มครองชีวิต -
แพะเป็น

สัญลักษณ์ ของความโชคดี และเจริญ รุ่งเรือง

- กระท่าย เชื่อกันว่ากระท่ายสีขาวบนดวงจันทร์ จะทำหน้าที่ ปรงยาอายุ วัฒนะจึงใช้ เป็นสัญลักษณ์ ที่แสดงถึง ความมั่งคั่ง มีอำนาจและยุติธรรม มักนิยมนวดรูปกระท่าย 3 ตัววิ่งไล่กันเป็นวงกลม
- นกกระเรียน เล่ากันว่านกกระเรียนมักมีอายุยืนยาวนานนับพันปีนกกระเรียนจึงเป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน อายุที่ยืนยาว มีวาสนาได้รับยศถาบรรดาศักดิ์
- นกสีเข้ เป็นนกที่นำมาซึ่งข่าวดี ชาวจีนถือว่า นก สีเข้เป็นนกที่นำมาซึ่งความปิติ ยินดี และยังเชื่อกันอีกว่านกสีเข้มีความสามารถในการทำนายทายทักอีกด้วย
- นกสามขา เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุ ยืนยาวและนำโชคมาให้เป็นสัตว์อมตะที่อยู่บนดวงอาทิตย์ จึงมักวาดให้อยู่ในวงกลม
- เต่า เป็นสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนยาวและ มั่นคง ทั้งยังนำมาทำนายโชคชะตาได้ด้วยเหล่าพ่อหมดหมอผีโบราณจะนำกระดูกเต่ามาใช้ประกอบพิธีเสี่ยงทาย
- สิงโต เป็นราชาและสัตว์ทั้งหลายซึ่งถูกนำมาอุปมาถึง พลังอำนาจของคนในสมัยก่อนไม่ว่าจะเป็น ราชราชวัง สำนักข้าราชการ บ้านเรือน มักจะนำสิงโตหิน 2 ตัววางไว้ตรงประตูทางเข้า เพื่อขับไล่ภูตผีวิญญาณต่าง ๆ

- ปลา ในภาษาจีนออกเสียงว่า “หยูว์” (鱼) ซึ่งนอกจากเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “ยูว์” (玉) ที่แปลว่าหยก เป็นสัญลักษณ์ของความมากมาย ลนเหลือล้นในสิ่งที่ต้องการ มักนิยมาวาดรูปปลาในน้ำ หมายถึง มีเงินทองมากมาย มีกินมีใช้ มั่งคั่งสมบูรณ์

- คางคาว ออกเสียงว่า ฝู ฟ้องกับคำที่มีความหมายว่าความสุข ดังนั้นคางคาวจึงเป็นสัญลักษณ์ ของความโชคดี และมี ความสุข ความสมหวัง มักถูกประดับเพื่อความเป็นมงคลภาพนนิยมนิยมที่สุดคือภาพคางคาว 5 ตัว หมายถึง อายุมั่นขวัญยืน สงบสุข บุญบารมี จุดจบที่ดี

- ปลาหลีฮื้อ ปลาการ์ฟ “鲤鱼” (หลีอวี) ฟ้องเสียงกับคำว่า “利” (ลี) หมายถึง ผลกำไร หรือประโยชน์ดังนั้น ปลาการ์ฟ จึงเป็นสัญลักษณ์ของความปรารถนาที่จะได้ผลกำไรหรือประโยชน์ จาก การทำธุรกิจ (Somchai Thanakrit & Phiphob Akaramangkongkul, Interview, October 19, 2016)

- ปลา ในภาษาจีนออกเสียงว่า “หยูว์” (鱼) ซึ่งนอกจากเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “หยูว์” (玉) ที่แปลว่าหยก ใช้สื่อถึงความร่ำรวยแล้ว เสียงยังเหมือนกับคำว่า “หยูว์” (余) ที่แปลว่ายังมีอยู่ ยังเหลืออยู่ สวนคำว่า “บัว” ในภาษาจีนออกเสียงว่า “เหลียน” (莲) เสียงเหมือนกับคำว่า “เหลียน” (连) ที่แปลว่าติดต่อกัน ต่อเนื่องกัน ภาพปลาหลีกับดอกบัวจึง ใช้สิ่งกินมีใช้อย่างเหลือเฟือ อุดมสมบูรณ์ตลอดไป

- ปลาเป็นที่นิยมในร้านค้า เนื่องจากปลาในคติของคนจีน หมายถึง เงินและความมั่งคั่ง มีเงินทองไหลมาเทมาล้นเหลือ เพราะปลาในภาษาจีน คือ 鱼 (อวี) ฟ้องเสียงกับคำว่า 余 (อวี) แปลว่า มีเหลือกินเหลือใช้ (Kimheng Saetang, Somchai Thanakrit, & Asim Jaroengkrung, Interview, October 19, 2016)

สัตว์ในจินตนาการ

เป็นการที่นำเอาลักษณะต่าง ๆ ของสัตว์ในธรรมชาติมาผสมผสานเข้ากับ ความเชื่อความศรัทธาในลัทธิทางศาสนา ปรัชญา แนวคิด ต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาเกิดเป็นรูปลักษณะของสัตว์ที่เหนือความเป็นจริงตามธรรมชาติแต่ให้ความหมายในเชิง สัญลักษณ์ที่รู้จักกันไป เช่น มังกร หงส์ กิเลน สิงห์

- มังกร เป็นสัตว์มงคลที่เป็นสัญลักษณ์ของ อำนาจ ความกล้าหาญและความยิ่งใหญ่ จึงใช้เป็นตัวแทน ของจักรพรรดิจีนที่เชื่อกันว่า เป็นมังกรลงมาเกิดในโลก มนุษย์จึงมีพลังอำนาจเหนือผู้อื่นที่มังกรเกิดจากการนำ เอกลักษณ์ ของสัตว์ 5 ชนิดมารวมกัน คือ หูวัว หัวหมู หนวดแพะ เขากวาง ลำตัวงู เกล็ดปลา และเท้าเหยี่ยว

- มังกร เป็นสัญลักษณ์แห่งความแข็งแกร่งและความดีงาม สำหรับคนจีนมังกร หมายถึงความโชคดีทั้งหลาย ความรอบคอบ และความมี 'นคง' ปลอดภัยด้วย ดังนั้น มังกรจึง เหมาะมากสำหรับการส่งเสริมธุรกิจการค้าให้รุ่งเรืองโดยเฉพาะสำนักงานหรือร้านค้า ช่วยเรียกโชคลาภให้มาเยือน (Patcharee Patcharachokmongkolkul, Interview, October 19, 2016)

ลักษณะของมังกรที่นำสัตว์ 5 ชนิด มาประกอบกันมี การจำแนกมังกรออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน โดยแต่ละ ประเภทจะทำหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น

มังกรฟ้า : มีหน้าที่ดูแลปกป้องรักษาสวรรค์วิมาน เชียน

มังกรเทพ : มีหน้าที่ทำให้เกิดลม เกิดฝน

มังกรโลก : มีหน้าที่ดูแลรักษาแม่น้ำลำธารและสายน้ำต่างๆ

มังกรเฝ้าทรัพย์ : มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพย์สินของ แผ่นดิน

ลวดลายของมังกรที่นำมากำหนดเป็นสัญลักษณ์จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีชื่อ เรียกต่างกัน เช่น มังกรต้นเมฆ มังกรอวดหน้า มังกรบิน มังกรลายเส้น มังกรลายกนก มังกรในวงเมฆ มังกรทะยานฟ้า เป็นต้น เนื่องจากการนำลวดลายมังกรมาใช้ ตามสถานที่

ต่าง ๆ มากมาย การอ่านสัญลักษณ์เพื่อดูความหมายและ ความสำคัญของมังกร จึงใช้เล็บหรือนิ้วของ มังกรเป็นหลัก ถ้าหากมังกรมี 5 เล็บ ประดับตกแต่งอยู่ที่ไหน บนภาชนะ หรือเครื่องใช้อะไรแสดงว่า เป็นของจักรพรรดิถ้ามังกรมี 4 เล็บ ก็แสดงว่าเป็นของขุนนาง ส่วนสามัญชนมังกรจะมี 3 เล็บเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีมังกรอีก 9 ตัว ที่มีรูปร่าง หน้าตาและ ลักษณะนิสัยที่แตกต่างกัน จึงถูกนำมา เป็น สัญลักษณ์อยู่ประจำตามสถานที่และแหล่งที่มังกรทั้ง 9 ตัว นี้ชอบและทำหน้าที่ตามที่ถนัดเช่น

- มังกรนักรบ (วาปี – Ya Zi) ชอบออกรบในสงครามจึงให้อยู่ตามอาวุธต่างๆ
- มังกรเฝ้าบ้าน (เปียน – Bian) หน้าตาเหมือนเสือชอบเฝ้าอยู่เหนือประตูบ้าน
- มังกรร่างเต่า (เจียปี้ย – Bi Xi) ชอบแบกหินจึงนิยมสร้างเป็นขาโต๊ะ
- มังกรหน้าไซ (จุงยี่ – Suan Ni) ชอบควนจึงให้อยู่ตามกระถางรูป
- มังกรหุระซัง (โผวล้อ – Pu Lao) ชอบส่งเสียงครางจึงใช้ประดับบนระฆัง
- มังกรเล่นน้ำ (ปาทา – Ba Xia) ว่ายน้ำเก่งใช้ตกแต่งเสาสะพานและรางระบายน้ำ
- มังกรกินจุ (เจียะจ้ว – Tao Tie) กินอาหารมากเลยถูกนำไปตกแต่งตามเครื่องครัวและ ปลูกองควน
- มังกรเฝ้าประตู (ชกโต้ว – Jiao Tu) ใช้เฝ้าหน้าประตูมีห่วงคาบไว้ที่ปาก
- มังกรระวิงภัย (หมู – Chi Wen) หน้าตาดุร้าย มี 4 เขี้ยวเฝ้าตามหลังคาอยู่ไม่นิ่งจึงต้องมี ดาบเสียบ ไว้กลางตัวไม่ให้หนีไปได้
- หงส์เป็นสัตว์ ในเทพนิยาย ตามตำนานเล่าว่า หงส์เป็น พญานก (ราชาแห่งนกทั้งหลาย)

เป็นสัญลักษณ์ของความเมตตา กรุณา คุณธรรมและความสงบสุข มีชาวจีนหลายตระกูลใช้หงส์เป็น สัญลักษณ์ประจำตระกูล และยังถือเป็นสัญลักษณ์แทนคู่สามีภรรยา ในงานมงคลสมรสมักมีการนำ ภาพหงส์คู่และมังกรคู่มาประดับเพื่อความ เป็นมงคลชีวิตคู่บ่าวสาว และหงส์เป็นสัตว์ในจินตนาการซึ่ง เกิดจากการนำเอาสัตว์ 5 ชนิด มาจินตนาการประกอบเข้าด้วยกัน คือ หัว ไก่ฟ้า ปากนกแก้ว ตัวเป็ด แมนดาริน ขานกกระสาและหาง นกยูง เป็นสัญลักษณ์ ของเพศหญิงหรือจักรพรรดินีและสื่อถึงความดี 5 ประการของมนุษย์ คือ คุณธรรม ศีลธรรม ยุติธรรม มนุษยธรรมและสัจธรรม

- กิเลน เป็นสัตว์ในจินตนาการเกิดจากการของคนนำเอาส่วนต่าง ๆ ของสัตว์หลายชนิดมาประกอบเข้าด้วยกัน คือ ตัวกวาง หางวัว หัวมังกร เกสิดปลา ส่วนเขาของกิเลน นั้นพบว่า มีทั้งเขาเดียว สองเขาและสามเขา กิเลนเป็น สัญลักษณ์ของความความเมตตาโอบอ้อมอารี ความสิริมงคลความสงบสุข ตามความเชื่อเล่าว่า กิเลน จะมอบบุตรให้ครอบครัวที่มีคุณธรรมแต่ไม่มีบุตร และตำนานยังกล่าวอีกว่า กิเลน จะปรากฏขึ้นก่อนที่ทำนักปราชญ์ ขงจื้อ จะเกิด เด็กที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดจะถูกเรียกว่าเป็นลูกของกิเลน

- สิงห์เป็นสัตว์มงคล รูปลักษณะคล้ายสิงโต ทำหน้าที่อารักขา ดูแลสถานที่สำคัญให้แคล้วคลาดจาก ภัยอันตรายทั้งปวง ปกติจะติดตั้งเป็นคู่วิวหน้าอาคาร อาคาร ตัวผู้จะอยู่ทางขวา ใต้ถุนทำจะเหยียบลูกบอลประดับ ลวดลาย ตัวเมียจะอยู่ทางซ้ายใต้ถุนทำจะเป็นลูกของมังกร ที่ กำลังประคองหรือหยอกเย้าเล่นอยู่ นอกจากนี้สิงห์ยังเป็น สัตว์พาหนะทรงของพระมัญชุศรีมหาโพธิสัตว์หรือพระโพธิสัตว์แห่งปัญญาในพุทธศาสนานิกายมหายาน

4.2 ลวดลายจากสัญลักษณ์อักษรจีน ตัวอักษรของจีนเป็นอักษรภาพที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติและพัฒนามาหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน การเขียน ตัวอักษรของจีนมี ลักษณะเป็นการวาดมากกว่าการเขียนใน การใช้ตัวอักษรมาเป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายในการ อวยพรในงานพิธีต่าง ๆ มักจะนิยมใช้ตัวอักษร 3 ตัว ที่แสดงความหมายของความสุข ความร่ำรวย มีตำแหน่งสูง ๆ ลูก หลานดี ๆ และอายุยืนยาวคือผู้คู่ชัว (เรามักจะคุ้นเคยกับ สำเนียงแต่จิวคือฮก ลก ชิว) - ฝู (ฮก) เป็นเทพเจ้าแห่งความสุข - ลู่ (ลก) เป็นเทพเจ้าแห่งความมั่นคง - โช่ว (ชิว) เป็นเทพเจ้าแห่งการมีอายุยืนยาว การออกแบบตัวอักษรทั้ง 3 ตัว สามารถพลิกแพลงได้มากมายโดยไม่ละทิ้งความหมายเดิมและยังมีการนำตัวอักษรนี้ไปผสมผสานเข้ากับสัญลักษณ์ มงคลไม่ว่าจะเป็นพืช หรือสัตว์

4.3 ลวดลายสัญลักษณ์มงคลอื่น ๆ เป็นการนำสัญลักษณ์ มงคลในพุทธศาสนาหลักธิดำ และลัทธิขงจื้อ มาให้ความหมายเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต เช่น

- ปลาคู่ เป็นการอวยพรให้มีความสุข มีความเข้มแข็ง

- มุกอัคนี เป็นมุกที่ล้อมรอบด้วยเปลวไฟมีความหมายแสดงถึงความบริสุทธิ์
- ลายसानไส้ไก่ เป็นการอวยพรให้อายุยืนยาว ไม่สิ้นสุดเหมือนลายसानที่ไม่มีจุดจบ
- คทาหยู่อี้ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในชนชั้นสูงดัดแปลงมาจากเท็ดหลินจือ เป็นการอวยพรให้กระทำการสิ่งใดได้สมปรารถนา
- หยิน – หยาง (ไทเก๊กโต้้ว) เป็นสัญลักษณ์ของความมืดมนและความสว่าง มีความหมายเป็นสัญลักษณ์มงคลของลัทธิเต๋าที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตนี้มีทั้งดีและเลวไม่มีอะไรที่สมบูรณ์พร้อม
- ยันต์แปดทิศ เป็นสัญลักษณ์ของลัทธิขงจื้อ

4.4 ลวดลาย เรขาคณิต ในยุคหินใหม่มีความเชื่อในความเป็นอมตะของโลก วิทยุณาดังนั้น จึงมีการนำเครื่องใช้เครื่องประดับฝังไว้กับ ศพเพื่อประโยชน์ของผู้เสียชีวิตในโลกหน้า ซึ่งเป็นความเชื่อที่ยังสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ลวดลายที่ปรากฏบนภาชนะ ต่าง ๆ ในยุคนี้เป็นลวดลายที่จำแนกได้ 2 ชนิดคือลวดลาย ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น การตกแต่งภาชนะดินเผา เป็นรูปคน สัตว์ พืช โดยการขีดเขียนอย่างง่าย ๆ และลวดลาย ที่เกิดจากจินตนาการหรือสะสมประสบการณ์สร้างเป็นลวดลายเรขาคณิตบนภาชนะ

ในระยะเวลายาวนานที่มีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาติดต่อกับชาวเวียดนามจนเกิดการผสมผสานวัฒนธรรม โดยเฉพาะชาวจีนซึ่งเป็นชนชาติที่เข้ามาอยู่อาศัยร่วมกับชาวเวียดนามและด้วยเหตุผลทางการเมืองทำให้ชาวจีนจึงมีอิทธิพลต่อสังคมของคนเวียดนามเป็นอย่างมาก อิทธิพลของวัฒนธรรมและศิลปะแบบจีนได้ปรากฏหลักฐานไว้มากมาย เช่น ลวดลายประดับมงคลแบบจีนในบ้านต้นกี่ เมืองฮอยอัน ที่แฝงไปด้วยความหมายและความคิดแบบสังคมจีน

ลวดลายที่นำมาใช้ในงานศิลปกรรมของจีนทุกชนิดเป็นลวดลายเชิงสัญลักษณ์ที่มีความหมายเป็นมงคลทั้งสิ้น สัญลักษณ์ นี้นำมาใช้ มักมีความหมายในทางให้อายุยืน มีสุขภาพพลานามัยดีมีตำแหน่งและการทำงานที่ดีมีลูกหลานมาก ๆ มีหน้ามีตาในสังคมเป็นที่เคารพนับถือและให้เกิดใหม่ในภพ

ภูมิที่ดี มี สติปัญญาดี และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมร่วมที่ส่งต่อให้ชาติอื่นๆอีกด้วย อย่างเช่นประเทศเวียดนาม ที่ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากจีนมาอย่างยาวนาน สืบทอดถึงปัจจุบัน และจากตัวอย่างที่เด่นชัดในหมู่บ้านฮอยอัน บ้านชาวจีนโบราณที่มีชื่อเสียงอย่างบ้านตันก๊กที่แฝงไปด้วยสัญลักษณ์มงคลแบบจีนมากมายจากตัวอย่างที่ผู้วิจัยศึกษาดังต่อไปนี้

4. ลวดลายสัญลักษณ์และศิลปะมงคลในบ้านตันก๊ก

ในการศึกษาอิทธิพลและสัญลักษณ์มงคลจีนที่ปรากฏผ่านลวดลายมงคลในบ้านตันก๊ก ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาภาพแกะสลักบนไม้ ในบ้านตันก๊ก ในกรณีศึกษาผู้วิจัยจะแบ่งประเภทเป็นสิ่งของที่ปรากฏลวดลายมงคลดังนี้

ภาพที่ 2 : ภาพลายไม้แกะสลักเพดานห้อง
ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นลายไม้แกะสลักตรงส่วนที่ยื่นต่อจากเพดานในห้อง ห้องหนึ่งในบ้าน ดูจากลักษณะปรากฏ เป็น ลายเมฆ ขดวนกันไปมา งอกยาวกระจายตัวออกไปในแนวระนาบ

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ลวดลายเมฆ เป็นลายจากธรรมชาติ เป็นลวดลายที่นิยมใช้กัน มากในประเพณีจีน มีความหมายถึงความสุข สันติความมี โชคและก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ภาพที่ 3 : ภาพป้ายไม้หน้าบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

บริเวณป้ายไม้ติดหน้าบ้านต้นนี้ บอกชื่อบ้าน ทำจากกำแผ่นไม้แกะสลักกรอบเป็นลวดลาย ปลากับเกี๋ยวคลี่น ผูกพันกันเป็นริบบิ้น

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ปลา ในภาษาจีนออกเสียงว่า “หยูว์” (魚) ซึ่งนอกจากเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “ยูว์” (玉) ที่แปลว่าหยก เป็นสัญลักษณ์ของความมากมาย ลนเหลือล้นในสิ่งที่ต้องการ มักนิยมาวดรูปปลาในน้ำ หมายถึง มีเงินทองมากมาย มีกินมีใช้ มั่งคั่งสมบูรณ์

คลื่นน้ำ เป็นลวดลายที่นำธรรมชาติมาสร้างเป็นสัญลักษณ์แทนทะเล ทะเลสาบและสระน้ำ นิยมวาดเป็นลวดลายโค้ง ครึ่งวงกลม หรือ 3 ใน 4 ของวงกลม วางเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เป็นการอวยพรให้ได้รับยศถาบรรดาศักดิ์

ภาพที่ 4 : ภาพป้ายชื่อบ้านหน้าบ้าน
ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นป้ายชื่อบ้าน เป็นกอบไม้แกะสลักรูปมังกรหลายๆตัวล้อมรอบ ด้านล่างเป็นดอกไม้

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

มังกร เป็นสัตว์มงคลที่เป็นสัญลักษณ์ของ อำนาจ ความกล้าหาญและความยิ่งใหญ่ จึงใช้เป็นตัวแทน ของจักรพรรดิจีนที่เชื่อกันว่า เป็นมังกรลงมาเกิดในโลก มนุษย์จึงมีพลังอำนาจเหนือผู้อื่น

มังกรเกิดจากการนำเอกลักษณะ ของสัตว์ 5 ชนิดมารวมกัน คือ หูวัว หัวหมู หนวดแพะ เขากวาง ลำตัวงู เกี๊ยว ปลา และเท้าเหยี่ยว

มังกร เป็นสัญลักษณ์แห่งความแข็งแกร่งและความดีงาม สำหรับคนจีนมังกร หมายถึง ความ โชคดีทั้งหลาย ความรอบคอบ และความมั่นคงปลอดภัยด้วย ดังนั้น มังกรจึง เหมาะมากสำหรับการ ส่งเสริมธุรกิจการค้าให้รุ่งเรืองโดยเฉพาะสำนักงานหรือร้านค้า ช่วยเรียกโชคลาภให้มาเยือน ดอกไม้มักปลูกเพื่อความเป็นมงคล ไม่ได้เน้นที่ความสวยงามเป็นหลัก เนื่องจากประเทศจีนอยู่ในเขต อบอุ่น จึงมีภูมิอากาศ 4 ฤดูกาล สภาพแวดล้อมและธรรมชาติต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล นั้น ๆ

ศิลปินจีนจึงวาดภาพแสดงความงามของธรรมชาติ ในแต่ละฤดูกาล โดยกำหนดสัญลักษณ์ จากดอกไม้ให้เป็นตัวแทนของแต่ละฤดูกาล

ภาพที่ 5 : ภาพชุดโต๊ะไม้รับแขก
ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นรูปชุดที่นั่งรับแขกทำจากไม้แกะสลัก ในบริเวณห้องรับแขกในบ้าน แกะสลักเป็นรูป ดอกไม้และใบไม้เป็นเกวี่วลีพันกันไปมา กับรูปทรงเรขาคณิต

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ดอกไม้มักปลูกเพื่อความเป็นมงคล ไม่ได้เน้นที่ความสวยงามเป็นหลัก เนื่องจากประเทศจีนอยู่ในเขตอบอุ่น จึงมีภูมิอากาศ 4 ฤดูกาล สภาพแวดล้อมและธรรมชาติต่าง ๆ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลนั้น ๆ ชาวจีนสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากธรรมชาติที่ตนเองพบเห็นทั่วไป

ลวดลายเรขาคณิต มีตั้งแต่ในยุคหินใหม่มีความเชื่อในความเป็นอมตะของโลก วิญญาณ สร้างศิลปะด้วยลายง่าย ๆ เลียนแบบธรรมชาติเป็นลายเรขาคณิต

ภาพที่ 6 : ภาพชุดโต๊ะไม้รับแขกอีกชุดหนึ่ง
ที่มา : อนุรักษ์ศิลป์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นรูปชุดที่นั่งที่สร้างจากไม้แกะสลักเป็นรูปดอกไม้พันกับเถาวัลล์ธรรมชาติ ตรงกลางมีรูปค้ำคาวกับผลทับทิมอยู่ด้วยกัน

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ค้ำคาว อ่านออกเสียงว่า ผู่ พ้องเสียงกับคำที่มีความหมายว่าความสุข จึงเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสุข ความสมหวังตั้งใจหมาย และภาพที่นิยมใช้ในเชิงสัญลักษณ์บ่อยที่สุดคือ ภาพค้ำคาว5 ตัว หมายถึง อายุหมั่นขวัญยืน ความร่ำรวย สงบสุข บุญบารมี จุดจบที่ดี

ทับทิม ตามความเชื่อของชาวจีนเชื่อว่า เป็นผลไม้โบราณปลูกไว้บนสวรรค์ เป็นผลไม้ที่อวยพรให้มีอายุยืนยาว

ภาพที่ 7 : ภาพชื่อไม้สามเหลี่ยมแกะสลัก

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นรูปนี้เป็นรูปชื่อไม้ที่แกะสลักเป็นรูปค้ำคาวกับผลทับทิม มีหลายเสาในบ้าน

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ค้ำคาว อ่านออกเสียงว่า ผู่ พ้องเสียงกับคำที่มีความหมายว่าความสุข จึงเป็นสัตว์สัญลักษณ์แห่งความสุข ความสมหวังตั้งใจหมาย และภาพที่นิยมใช้ในเชิงสัญลักษณ์บ่อยที่สุดคือ ภาพค้ำคาว5 ตัว หมายถึง อายุหมั่นขวัญยืน ความร่ำรวย สงบสุข บุญบารมี จุดจบที่ดี

ทับทิม ตามความเชื่อของชาวจีนเชื่อว่า เป็นผลไม้โบราณปลูกไว้บนสวรรค์ เป็นผลไม้ที่อวยพรให้มีอายุยืนยาว

ภาพที่ 8 : ภาพศาลเจ้ากลางบ้าน
ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

เป็นศาลเจ้าที่ต้องไว้บริเวณชั้นลอยกลางบ้าน มีรูปมังกรข้างๆ 2 ตัว และด้านล่างคานไม้สลักเป็นรูปดอกไม้และพืชพันธุ์ตามธรรมเนียมความเชื่อทางศาสนา มักจะบูชาเทพเจ้าเพื่อความเป็นสิริมงคลกับชีวิตและเพื่อการค้าขาย

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

มังกร เป็นสัตว์ในจินตนาการมงคล เป็นสัญลักษณ์แห่งความยิ่งใหญ่และความสำเร็จ

ภาพที่ 8 : ภาพตู้ไม้แสดงสินค้าในบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

ตู้ไม้ไว้เก็บโชว์สินค้าในห้อง ห้องหนึ่งซึ่งดูเหมือนห้องรับประทานอาหาร มีลวดลายแกะสลัก
ด้านบนตู้เป็นรูปเลียนแบบธรรมชาติแบบจีน เป็นลายพืชพันธุ์เลื้อยพันกันไปมา เพื่อความสวยงาม

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

พันธุ์ไม้เป็นสัญลักษณ์ทางธรรมชาติแบบความเชื่อแบบเต๋า มาอย่างยาวนานของจีน แสดงถึง
ความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 9 : ภาพฉากไม้กั้นห้องในบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

เป็นรูปฉากไม้กั้นห้องในบ้าน ด้านข้างเป็นลายสลักอักษรจินโบราณเป็นคำอวยพรเพื่อความ เป็นสิริมงคล ด้านบนขอบซ้ายขวาเป็นรูปค้ำคาวกับพืชพันธุ์ผลไม้ ส่วนตรงกลางด้านล่าง เป็นลาย พันธุ์ไม้พันกันเป็นโบว์ผูกเหมือนการให้ของขวัญ ตรงกลางเป็นตัวอักษรจินโบราณและเป็นลาย เรขาคณิต

ภาพที่ 10 : ภาพฉากไม้กันห้องในบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ในช่วงยุคหินใหม่ ชาวจีนเริ่มนำสิ่งต่างๆที่พบเห็นรอบตัวมาวาดตกแต่งบนภาชนะ และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ พัฒนาต่อมาจนกลายเป็นรูปเรขาคณิต

ภาพที่ 11 : ภาพช่องลมไม้ในบ้าน

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

ช่องลมด้านบนเป็นลวดลายเรขาคณิต

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

ในช่วงยุคหินใหม่ ชาวจีนเริ่มนำสิ่งต่างๆที่พบเห็นรอบตัวมาวาดตกแต่งบนภาชนะ และข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ พัฒนาต่อมาจนกลายเป็นรูปเรขาคณิต

นก ในความเชื่อของชาวจีน เป็นสัตว์ที่นำข่าวดีมาสู่

ภาพที่ 11 : ภาพระเบียงไม้นอกไม้

ที่มา : อนุรักษ์กานต์ เลิศผดุงวิทย์, (2562)

ระเบียงไม้ของบ้านด้านนอกด้านล่าง เป็นรูปคลื่นน้ำหมุนวนกัน ด้านบนในช่องสี่เหลี่ยมเป็นรูปเรขาคณิต และ 2 ตัวด้านบนสุดเป็นรูปนกกางปีก

ความหมายเชิงสัญลักษณ์

นก ในความเชื่อของชาวจีน เป็นสัตว์ที่นำข่าวดีมาสู่

ลายน้ำ คลื่น เป็นลวดลายที่นำธรรมชาติมาสร้างเป็นสัญลักษณ์แทนทะเล ทะเลสาบและสระน้ำ นิยมวาดเป็นลวดลายโค้ง ครึ่งวงกลม หรือ 3 ใน 4 ของวงกลม วางเรียงซ้อนกันเป็นชั้น ๆ เป็นการอวยพรให้ ได้รับยศถาบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางชั้นสูงในราชสำนัก

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาลวดลายศิลปะจีนที่ปรากฏในบ้าน 101 เมืองฮอยอันซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นที่อยู่อาศัยของครอบครัวชาวจีนที่เดินทางมาค้าขายและอยู่อาศัยในเมืองฮอยอันระยะเวลาหนึ่ง ทำให้เป็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามที่มีความสัมพันธ์กันทางการค้าและการเมืองมาอย่างยาวนาน และเห็นถึงการเคลื่อนย้าย ทั้งตัว บุคคลจากจีนมาเวียดนาม ศาสนา เคลื่อนย้าย ศิลปะและวัฒนธรรมแบบจีนโดยดูได้จาก ลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรม ปติมากรรม จิตรกรรม บ้าน และช่างของเครื่องใช้ประดับต่างๆในเมือง ที่กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมร่วมที่สำคัญในปัจจุบัน

ชาวจีนเป็นชนชาติที่เดินทางอยู่ตลอดเวลา เป็นชาติที่นับถือธรรมชาติ และนับถือศาสนา อย่างเช่น ศาสนาพุทธแบบมหายาน ดันตระ วัชรยาน นับถือลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อที่เน้นสอนเรื่อง หลักธรรมชาติ คุณธรรม ความดี และเป็นชาติที่ชอบการค้าขาย จากตัวอย่างอดีตเมืองเศรษฐกิจ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเมืองท่าที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สังเกตได้ว่า

ใช้สิริมงคลจีนทั้งภายนอกและภายในที่อยู่อาศัย ตามหลัก ศาสตร์ฮวงจุ้ย โดยใช้อุปกรณ์ปรับฮวงจุ้ย รูปปั้น ภาพมงคล โคมแขวน โม่บาย ป้ายอักษรมงคล วัตถุมงคล และการบูชาเทพเจ้า เพื่อความหมายด้านธุรกิจการค้าและ ความร่ำรวยเป็นหลัก ทั้งนี้ สิริมงคลจีนใช้เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและสร้างกำลังใจในการดำเนินชีวิต ทำให้ เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบธุรกิจการค้า และเชื่อว่าสิริมงคลจีนเหล่านั้นจะทำให้ เกิดกำไรและโชคลาภในการค้าขาย และทำให้ธุรกิจเจริญรุ่งเรือง รวมถึงขอการปกป้อง รักษาและอำนวยความสะดวกให้ครอบครัวและคนในชุมชนมีความสุขและปลอดภัย จากภัยพิบัติ และภัยอันตรายจากความเชื่อทางศาสนาต่าง ๆ

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารที่ตีพิมพ์

กำจร สุนพงษ์ศรี. (2531). **ประวัติศาสตร์ศิลปะจีน**. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปัญญา เทพสิงห์.(2548). **ศิลปะเอเชีย**. กรุงเทพฯ:บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด.

เพ็ชรี สุมิตร. (2516). **ประวัติอารยธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

มอนเทจ คัลเซอร์, (2551). **ประตูสู่วัฒนธรรมจีน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

ยอร์ช เซเดซ์. (2525). **ชนชาติต่างๆในแหลมอินโดจีน**. แปลจาก LES PEUPLES DE LA PENINSULE INDOCHINOISE. แปลโดย ดร. ปัญญา บริสุทธิ์. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

วิทย์ บัณฑิตกุล. (2555). **สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊ค.

สถานเอกอัครราชทูตไทย.(2515). **ประเทศเวียดนามโดยสังเขป**. กรุงเทพฯ:สถานเอกอัครราชทูตไทย.

สุพรรณิ ปันมณี, ผู้แปล. (2549). **หน้าต่างสู่โลกกว้างเวียดนาม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

สุภัทรดิศ ดิศกุล. (2507). **ศิลปะจีนและญี่ปุ่น**. ม.ป.ท

เหวียนคักเวียน. (2545). **เวียดนามประวัติศาสตร์ฉบับพิสดาร**. แปลจาก Vietnam: A Long History.แปลโดย เพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช.(2557). **ศิลปะเวียดนามและจาม**.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

เอ็ดวิน โอ โรเซาเออร์. (2531). **ญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

บทความในวารสาร

ชนะบุล แจ่มกระจ่าง. (2010). “6สถานที่ควรเดินชมในเมืองฮอยอัน”Trips Magazine15

สารนิพนธ์และงานวิจัย

- กนกพร ศรีญาณลักษณ์. (2554). “การสื่อความหมายภาพมงคลจีน.” วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธวัชไชย ปานดำรงค์. (2553). “การศึกษาลวดลายศิลปกรรมจีน.” บทความวิจัย อาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2561). “ลัทธิมงคลจีนกับความเชื่อตามศาสตร์ฮวงจุ้ยของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนเยาวราช.” วารสารศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เหรียญ หล่อวิมมงคล. (2011). “การศึกษาเมืองมรดกโลก: กรณีเมืองฮอยอัน.” คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อชิรัชฎ์ ไชยพจน์พานิช. (2547). “อิทธิพลศิลปะจีนในงานจิตรกรรมแบบนอกอย่างสมัยรัชกาลที่ 3.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- ลำเจียก สองสีดา. (2555). มรดกโลกในเวียดนาม 2: เมืองโบราณฮอยอัน. เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://aseannotes.blogspot.com/2014/07/2>
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. (2559). ฐานข้อมูลสังคม-วัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.sac.or.th/databases/southeastasia>
- Apart2010[นามแฝง]. (2552). ความเชื่อสัตว์เทพศักดิ์สิทธิ์มงคล. เข้าถึงเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก http://apart2010.blogspot.com/2009/12/blogpost_3149.html

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวณัฐกานต์ เลิศผดุงวิทย์
วันเกิด 20 มิถุนายน 2540
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 70/4 หมู่ 5 ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนอนุตมวิทยาลัย จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมต้นจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลายจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2562 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม

